

Program INTERREG

Tłumaczenie robocze na język polski programu Interreg Polska-Ukraina 2021-2027. Jedynie wersja anglojęzyczna jest obowiązującą wersją oryginalną dokumentu programu, zatwierdzoną przez Komisję Europejską

Kod CCI	2021TC16NXCB009
Tytuł	Interreg A NEXT Polska-Ukraina
Wersja	1.1
Pierwszy rok	2021
Ostatni rok	2027
Kwalifikowalny od	01-sty-2021
Kwalifikowalny do	31-gru-2029
Nr decyzji Komisji	C(2022)8930
Data decyzji Komisji	30-lis-2022
Regiony NUTS objęte programem	PL811 Bialski PL812 Chełmsko-zamojski PL814 Lubelski PL815 Puławski PL821 Krośnieński PL822 Przemyski PL823 Rzeszowski PL824 Tarnobrzeski PL841 Białostocki PL842 Łomżyński PL843 Suwalski PL924 Ostrołęcki PL925 Siedlecki UA: obwód wołyński, lwowski, zakarpacki, rówieński, tarnopolski i iwanofrankiowski
Komponent	Komponent A: Program Współpracy Transgranicznej (ETC, IPA III CBC, NDICI-CBC)

Spis treści

1. Wspólna strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki	6
1.1. Obszar objęty programem	6
1.2. Wspólna strategia programu: Podsumowanie głównych wspólnych wyzwań z uwzględnieniem różnic i nierówności gospodarczych, społecznych i terytorialnych, a także wspólnych potrzeb inwestycyjnych i komplementarności oraz synergii z innymi programami i instrumentami finansowania, wniosków z dotychczasowych doświadczeń oraz strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego, w przypadku, gdy obszar objęty programem w całości lub w części jest objęty co najmniej jedną strategią	7
WYZWANIA SPOŁECZNO-GOSPODARCZE	7
• DEMOGRAFIA I ZDROWIE	7
• SYTUACJA GOSPODARCZA, EDUKACJA I RYNEK PRACY	9
• ZASOBY NATURALNE I POTENCJAŁ TURYSTYCZNY	11
• ŚRODOWISKO, ZASOBY NATURALNE, WYZWANIA PRZESTRZENNE, FUNKCJONALNE I ŚRODOWISKOWE	12
• POTENCJAŁ WSPÓŁPRACY	14
• ZARZĄDZANIE GRANICAMI	15
• PODSUMOWANIE GŁÓWNYCH WSPÓLNYCH WYZWAŃ I POTRZEB INWESTYCYJNYCH	16
• CIĄGŁOŚĆ I KOMPLEMENTARNOŚĆ WSPÓŁPRACY	17
• ZASADY HORYZONTALNE	24
1.3. Uzasadnienie wybranych celów polityki oraz celów specyficznych Interreg, odpowiadających im priorytetów, celów szczegółowych oraz form wsparcia z uwzględnieniem, w stosownych przypadkach, kwestii brakujących połączeń w infrastrukturze transgranicznej.....	27
2. Priorytety	42
2.1. Priorytet 1: Środowisko	42
2.1.1. Cel szczegółowy: RSO2.4. Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego	42
Tabela 2 – Wskaźniki produktu.....	43
Tabela 3 – Wskaźniki rezultatu	45
Tabela 4 – Wymiar 1 – zakres interwencji	47
Tabela 5 – Wymiar 2 – forma finansowania	47
Tabela 6 – Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne.....	47

2.1.2. Cel szczegółowy: RSO2.5. Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej	48
Tabela 2 – Wskaźniki produktu.....	49
Tabela 3 – Wskaźniki rezultatu	50
Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e ppkt (iii), art. 17 ust. 9 lit. c ppkt (iv)	50
Tabela 4 – Wymiar 1 – zakres interwencji	51
Tabela 5 – Wymiar 2 – forma finansowania	52
Tabela 6 – Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne.....	52
2.1.3. Cel szczegółowy: RSO2.7. Wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej i zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczenie wszelkich form zanieczyszczeń	52
Tabela 2 – Wskaźniki produktu.....	54
Tabela 3 – Wskaźniki rezultatu	54
Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e ppkt (iii), art. 17 ust. 9 lit. c ppkt (iv)	54
Tabela 4 – Wymiar 1 – zakres interwencji	55
Tabela 5 – Wymiar 2 – forma finansowania	56
Tabela 6 – Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne.....	56
2.2. Priorytet: 2 - Zdrowie	56
2.2.1. Cel szczegółowy: RSO4.5. zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej	56
Tabela 2 – Wskaźniki produktu.....	59
Tabela 3 – Wskaźniki rezultatu	60
Tabela 4 – Wymiar 1 – zakres interwencji	61
Tabela 5 – Wymiar 2 – forma finansowania	62
Tabela 6 – Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne.....	62
2.3. Priorytet: 3 –Turystyka.....	62
2.3.1. Cel szczegółowy: RSO4.6. Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych	62
2.3.1.2. Wskaźniki	66
Tabela 2 – Wskaźniki produktu.....	66
Tabela 3 – Wskaźniki rezultatu	66
2.3.1.6. Indykatorywny podział zasobów programu UE według rodzaju interwencji.....	69
Tabela 4 – Wymiar 1 – zakres interwencji	69
Tabela 5 – Wymiar 2 – forma finansowania	69
Tabela 6 – Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne.....	69

2.4. Priorytet: 4 - Współpraca.....	69
2.4.1. Cel szczegółowy: ISO6.2. zwiększanie sprawności administracji publicznej w drodze wspierania współpracy prawnej i administracyjnej oraz współpracy między obywatelami, podmiotami społeczeństwa obywatelskiego i instytucjami, w szczególności w celu wyeliminowania przeszkód prawnych i innych przeszkód w regionach przygranicznych (komponenty A, C, D i, w stosownych przypadkach, komponent	69
Tabela 2 – Wskaźniki produktu.....	71
Tabela 3 – Wskaźniki rezultatu	71
Tabela 4 – Wymiar 1 – zakres interwencji	73
Tabela 5 – Wymiar 2 – forma finansowania	73
Tabela 6 – Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne.....	73
2.4.2. Cel szczegółowy: ISO6.3 Budowanie wzajemnego zaufania, w szczególności poprzez wspieranie działań ułatwiających kontakty międzyludzkie	73
Tabela 2 – Wskaźniki produktu.....	76
Tabela 3 – Wskaźniki rezultatu	76
Tabela 4 – Wymiar 1 – zakres interwencji	78
Tabela 5 – Wymiar 2 – forma finansowania	78
Tabela 6 – Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne.....	78
2.5. Priorytet: 5 – Granice.....	79
2.5.1. Cel szczegółowy: ISO7.4 Inne działania na rzecz bezpieczniejszej i lepiej chronionej Europy	79
Tabela 2 – Wskaźniki produktu.....	80
Tabela 3 – Wskaźniki rezultatu	80
Tabela 4 – Wymiar 1 – zakres interwencji	81
Tabela 5 – Wymiar 2 – forma finansowania	82
Tabela 6 – Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne.....	82
3. Plan finansowy	82
3.1. Środki finansowe w podziale na poszczególne lata w EUR.....	82
Tabela nr 7	82
3.2. Łączne środki finansowe w podziale na poszczególne fundusze oraz współfinansowanie krajowe w EUR.....	83
Tabela nr 8	84
4. Działania podjęte w celu zaangażowania odpowiednich partnerów programu w przygotowanie programu Interreg oraz rola tych partnerów programu we wdrażaniu, monitorowaniu i ewaluacji.....	85

5. Podejście do informowania o programie Interreg i jego widoczności (cele, grupy docelowe, kanały komunikacyjne, w tym wykorzystanie mediów społecznościowych, w stosownych przypadkach, planowany budżet i stosowne wskaźniki monitorowania i ewaluacji).....	88
6. Wskazanie wsparcia dla projektów o małej skali, w tym małych projektów w ramach funduszy małych projektów	91
7. Przepisy wykonawcze.....	92
7.1. Instytucje programu.....	92
Tabela nr 9	92
7.2. Procedura utworzenia wspólnego sekretariatu	94
7.3. Podział odpowiedzialności pomiędzy uczestniczącymi państwami członkowskimi oraz w stosownych przypadkach, państwami trzecimi lub krajami partnerskimi oraz KTZ w przypadku korekt finansowych dokonywanych przez instytucję zarządzającą lub Komisję	95
Nieprawidłowości stwierdzone w jednym państwie	95
Nieprawidłowości stwierdzone w więcej niż jednym państwie	95
Nieprawidłowości wynikające ze wspólnych decyzji państw	95
Nieprawidłowości w wyniku decyzji podejmowanych przez instytucje programowe	95
Nieprawidłowości powstałe w innych okolicznościach	96
Konsekwencje nieprawidłowości dla funduszy pomocy technicznej	96
8. Stosowanie stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami	97
Mapa	98
Aneks 1.....	99
A. Podsumowanie głównych elementów	99
B. Szczegółowe informacje w podziale na rodzaj operacji	100
C. Obliczanie standardowych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych ..	102
Aneks 2.....	103
A. Podsumowanie głównych elementów	103
B. Szczegółowe informacje w podziale na rodzaj operacji	104
Aneks 3.....	105
Wykaz planowanych operacji o znaczeniu strategicznym wraz z harmonogramem – art. 17 ust. 3 rozporządzenia CPR	105

1. Wspólna strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki

1.1. Obszar objęty programem

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. a, art. 17 ust. 9 lit. a

Obszar Programu obejmuje:

- w Polsce NUTS 3: podregiony Białostocki, Łomżyński, Suwalski, Ostrołęcki, Siedlecki, Bialski, Lubelski, Puławski, Chełmsko-Zamojski, Przemyski, Rzeszowski, Tarnobrzesci, Krośnieński,
- w Ukrainie obwody: Wołyński, Lwowski, Zakarpacki, Rówieński, Tarnopolski i Iwanofrankiowski.

Obszar objęty Programem obejmuje około 177 128 km², 57% w Ukrainie, a 43% w Polsce.

Pomimo jego wielkości uczestniczące regiony borykają się z podobnymi problemami i mają porównywalny potencjał rozwojowy. Pogranicze charakteryzuje się niską gęstością zaludnienia, rzadką siecią osadniczą oraz – głównie w Polsce – dużą liczbą obszarów ochrony przyrody. Łącznie czynniki te przyczyniają się do stosunkowo wysokiej ochrony zasobów naturalnych. Większość obszaru objętego Programem to peryferia, o czym świadczy niższa niż średnia krajowa wartość PKB większości podregionów. Metropolie są tu wyjątkiem, a ich sytuacja gospodarcza jest bardziej korzystna.

Z drugiej strony podstawowe systemy, takie jak edukacja, administracja publiczna, systemy prawne i polityczne lub zarządzanie zadaniami publicznymi, różnią się znacznie między obydwoma krajami.

Polska i Ukraina współpracują jednak od wielu lat i mimo istniejących przeciwności losu podjęto wspólne działania i wypracowano wspólne rozwiązania.

W latach 2004-2006 realizowany był Program Sąsiedztwa INTERREG III A / Tacis CBC Polska-Białoruś-Ukraina 2004-2006. Od 2007 r. był on kontynuowany jako Program Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina. Przez wiele lat współpraca trójstronna dobrze się układała. Niemniej jednak, ze względu m.in. na łamanie praw człowieka, wywołanie kryzysu na zewnętrznych granicach UE oraz zainicjowaną przez Białoruś w 2021 r. instrumentalizację migrantów do celów politycznych, udział Białorusi w niesprowokowanej i nieuzasadnionej agresji wojskowej Rosji na Ukrainę z 24.02.2022 r. oraz rażące naruszenie prawa międzynarodowego, współpraca Białorusią jest obecnie zawieszona. W związku z tym Program na lata 2021-2027 będzie miał charakter dwustronny: Interreg NEXT Polska-Ukraina.

1.2 Wspólna strategia programu: Podsumowanie głównych wspólnych wyzwań z uwzględnieniem różnic i nierówności gospodarczych, społecznych i terytorialnych, a także wspólnych potrzeb inwestycyjnych i komplementarności oraz synergii z innymi programami i instrumentami finansowania, wniosków z dotychczasowych doświadczeń oraz strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego, w przypadku, gdy obszar objęty programem w całości lub w części jest objęty co najmniej jedną strategią

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. b, art. 17 ust. 9 lit. b

Na obszarze Programu Polska-Ukraina można zidentyfikować problemy społeczno-ekonomiczne, przestrzenne i funkcjonalne, a poniższe wnioski zostały wyciągnięte na podstawie analizy społeczno-ekonomicznej obszaru wsparcia oraz warsztatów diagnostycznych z przedstawicielami jednostek z tego obszaru. Informacja o wpływie koronawirusa (COVID-19) na życie mieszkańców opiera się na powszechnie dostępnej wiedzy na temat problemów związanych z funkcjonowaniem krajów Europy Środkowo-Wschodniej w czasie pandemii. Inwazja sił rosyjskich na Ukrainę niesie ze sobą nowe wyzwania, którym musi sprostać Program.

Wojna i jej konsekwencje będą miały niewątpliwie ogromny wpływ na sytuację w ukraińskiej części obszaru Programu i na realizację Programu. Spowodowała też bezprecedensowy napływ uchodźców do Polski. Ich potrzeby należy również brać pod uwagę w ramach projektów wspieranych przez program. Do Komitetu Monitorującego Programu będzie należało określenie najważniejszych potrzeb i wyzwań stojących przed polsko-ukraińską współpracą transgraniczną. Dostosowania programu, przede wszystkim w odniesieniu do form wsparcia i jego zakresu tematycznego, mogą być konieczne w zależności od rozwoju sytuacji na obszarze objętym Programem.

WYZWANIA SPOŁECZNO-GOSPODARCZE

▪ DEMOGRAFIA I ZDROWIE

Obszar Programu jest w większości słabo zaludniony – średnia gęstość zaludnienia wynosi 80 osób na km². W 2018 r. ludność obszaru objętego Programem wynosiła 14 516 780 osób, z czego 42% w Polsce, a 58% w Ukrainie. W każdym z tych krajów odnotowano spadek liczby ludności. Prognozy demograficzne wskazują na dalsze tendencje spadkowe w większości regionów uczestniczących w Programie.

Ważną kwestią wpływającą na zapotrzebowanie na różne usługi społeczne, takie jak opieka nad seniorami czy opieka zdrowotna, jest struktura wiekowa mieszkańców. Malejąca liczba ludności i niski

przyrost naturalny wpływają na strukturę demograficzną – maleje odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym, a rośnie odsetek osób w wieku poprodukcyjnym. Korzystną sytuację demograficzną na obszarze wsparcia odnotowuje się w podregionach i obwodach, w których znajdują się największe miasta – stolice województw, główne ośrodki usług publicznych. W Polsce są to podregiony białostocki, lubelski i rzeszowski, a w Ukrainie – obwód lwowski, wołyński, zakarpacki i rówieński. Jest to związane z migracją mieszkańców z obszarów wiejskich do miast.

Niekorzystna sytuacja demograficzna znacznej części obszaru objętego Programem jest silnie związana z niską atrakcyjnością migracyjną i niskim rozwojem gospodarczym, co przejawia się bezrobociem i niedoborem wysoko płatnych, specjalistycznych stanowisk. Wyjątek stanowią w tym kontekście obszary miejskie (w Polsce – podregiony białostocki, lubelski i rzeszowski, a w Ukrainie – obwód lwowski).

Zatrzymanie niekorzystnych procesów, takich jak wyludnianie się obszaru Programu w wyniku rosnącej liczby osób w wieku emerytalnym i spadku wskaźnika urodzeń, w większości obszaru Programu staje się kluczowym wyzwaniem społecznym.

Istotne znaczenie ma również zdrowie mieszkańców obszaru objętego Programem. Zgony, niezależnie od lokalizacji, spowodowane są głównie chorobami układu krążenia (w Polsce ich udział w ogólnej liczbie zgonów wynosi 41,5%, a w Ukrainie – 56,5%) oraz nowotworami (w Polsce ich udział w ogólnej liczbie zgonów wynosi 26,5%, a w Ukrainie – 13,4%).

Wynika to, po pierwsze, z nasilających się trendów demograficznych i rosnącej liczby osób w wieku poprodukcyjnym, a także z widocznych nierówności pomiędzy podregionami obszaru objętego Programem w zakresie dostępności opieki zdrowotnej. Jednym z elementów polityki senioralnej będzie rozwój usług opiekuńczych i zdrowotnych. Po drugie, dane statystyczne dotyczące śmiertelności i zachorowalności wskazują na potrzebę podjęcia działań w zakresie profilaktyki zdrowotnej. Problemy te pokrywają się także z brakami kadrowymi – w sektorze medycznym, podobnie jak w innych sektorach, można zauważyć odpływ pracowników do innych ośrodków miejskich i regionów o wyższym poziomie potencjału rozwojowego. Nierówności w dostępie do opieki zdrowotnej przejawiają się w zróżnicowanej liczbie przychodni, lekarzy i łóżek szpitalnych w stosunku do liczby mieszkańców. Po stronie polskiej nierówności te są najbardziej widoczne ze względu na fakt, że stolice trzech (z czterech) województw znajdują się w podregionach, które często pełnią funkcję regionalnych ośrodków opieki zdrowotnej, obsługujących pacjentów z sąsiednich podregionów. Po stronie ukraińskiej dysproporcje między obwodami są znacznie mniejsze. Lepsza dostępność przychodni (liczba przychodni na 10 tys. mieszkańców) występuje po stronie polskiej. W obwodach Ukrainy wskaźnik ten jest niższy o około połowę. Jeśli chodzi o dostępność lekarzy (liczba lekarzy na 10 tys. mieszkańców), nierówności między oboma krajami nie są znaczące. Zaawansowana cyfryzacja opieki zdrowotnej jest nadal wyzwaniem po obu stronach granicy, ale stanowi znacznie większe wyzwanie dla części ukraińskiej, gdzie braki w tym

zakresie stanowią poważny problem. Dostęp do diagnostyki, opieki ambulatoryjnej oraz profilaktyki mają duże znaczenie dla zdrowia ludności po obu stronach granicy i należy go wspierać.

Pandemia COVID-19 okazała się ogromnym zagrożeniem dla efektywności służby zdrowia, jednak znacznie większym wyzwaniem dla ukraińskiego systemu opieki zdrowotnej są skutki wojny. Sytuację mieszkańców i uchodźców należy wspierać poprzez zapewnienie środków medycznych, poprawę dostępu do opieki zdrowotnej, w tym medycyny ratunkowej. Aby rozwiązać te problemy, niezbędne jest dalsze zacieśnianie i rozwijanie współpracy transgranicznej między służbami medycznymi i ratowniczymi obu krajów.

W kontekście konsekwencji izolacji spowodowanej pandemią COVID-19 i następstw psychologicznych wojny, Program będzie również wspierać ułatwienie dostępu do opieki oraz leczenia psychiatrycznego i psychologicznego.

Biorąc pod uwagę strukturę demograficzną obszaru objętego Programem, Program powinien inwestować w usługi publiczne mające na celu poprawę dobrostanu starzejącego się społeczeństwa i łagodzenie skutków niekorzystnych zmian demograficznych ludności tego obszaru. Można to osiągnąć np. poprzez poprawę transgranicznych usług zdrowotnych, zwłaszcza tych skierowanych do osób starszych, profilaktyki zdrowotnej, dostępu do specjalistów i e-medycyny, a także wzmocnienie współpracy i wymiany doświadczeń między pracownikami ochrony zdrowia. Można również zwiększyć atrakcyjność migracyjną, np. poprzez wspieranie lepszego wykorzystania potencjału obszaru objętego Programem, związanego m.in. z wysoką atrakcyjnością turystyczną dziedzictwa kulturowego i zasobów naturalnych.

▪ SYTUACJA GOSPODARCZA, EDUKACJA I RYNEK PRACY

Sytuacja gospodarcza na obszarze objętym Programem charakteryzuje się dużymi i pogłębiającymi się dysproporcjami między podregionami objętymi Programem a pozostałymi częściami obu krajów.

Jeśli chodzi o strukturę gospodarczą poszczególnych regionów znaczny udział w tworzeniu wartości dodanej brutto ma sektor rolny. W województwie podkarpackim, a także w obwodzie Iwanofrankiwskim istnieje również stosunkowo duży sektor przemysłowy. Jednak pomimo pewnych regionalnych różnic gospodarczych we wszystkich jednostkach obszaru objętego Programem, udział sektora usług rośnie, podczas gdy udział sektora I (rolnictwo) i sektora II (przemysł) maleje. Takie zmiany w strukturze gospodarczej są typowe zarówno dla gospodarek rozwiniętych, jak i rozwijających się.

Choć wskaźnik przedsiębiorczości jest wyższy po polskiej stronie, w Ukrainie pozostaje umiarkowanie wysoki.

Udział średnich i dużych przedsiębiorstw pozostaje stosunkowo wysoki w jednostkach w Ukrainie, podczas gdy w Polsce dominują małe i mikroprzedsiębiorstwa. Województwa lubelskie i podkarpackie charakteryzują się stosunkowo wysokim poziomem innowacyjności.

Systemy edukacji w Polsce i w Ukrainie znacznie się różnią. Niemniej jednak we wszystkich badanych jednostkach istnieje wyraźna tendencja do zmniejszania liczby placówek oświatowych, co jest konsekwencją spadku liczby studentów. Liczba studentów jest wysoka w obwodzie lwowskim i podregionach lubelskim, rzeszowskim, białostockim. Wynika to z różnorodności możliwości edukacyjnych oferowanych przez miasta znajdujące się w tych jednostkach. Miasta akademickie charakteryzują się wysoką atrakcyjnością migracyjną głównie wśród ludzi młodych. Rozwój instytucji edukacyjnych od poziomu podstawowego do poziomu wyższego wymaga wsparcia. Wysokiej jakości usługi edukacyjne w połączeniu z dostępem do atrakcyjnych ofert pracy mogą ograniczyć odpływ młodej kadry z obszaru Programu do dużych aglomeracji. Ważnym aspektem współpracy w dziedzinie edukacji jest integracja mieszkańców pogranicza od najmłodszych lat.

Jeśli chodzi o rynek pracy, to w polskiej części obszaru Programu poziom bezrobocia jest zbliżony do naturalnej stopy bezrobocia. Inaczej jest w części ukraińskiej, gdzie bezrobocie (zwłaszcza w obwodach wołyńskim, rówieńskim, tarnopolskim i zakarpaczkim) utrzymuje się na wysokim poziomie. Tendencje na poziomie krajowym w Ukrainie wskazują na znaczny wzrost bezrobocia długotrwałego. Dynamika zmian na rynku pracy jest stosunkowo stabilna w przypadku polskich podregionów objętych Programem. Jednak w ich przypadku niepokojące jest to, że liczba bezrobotnych z wykształceniem wyższym i bezrobotnych po szkole policealnej wzrasta w niemal wszystkich analizowanych jednostkach po stronie polskiej (z wyjątkiem podregionów lubelskiego, chełmsko-zamojskiego i przemyskiego; brak dostępnych danych dla Ukrainy).

Kwestie gospodarcze obszaru objętego Programem są wyraźnie związane z problemami społecznymi i demograficznymi, wspólnymi dla obu krajów. Negatywne zjawiska gospodarcze wynikają z odpływu wykształconych mieszkańców, dlatego alokacja środków finansowych i działania naprawcze koncentrujące się na kwestiach gospodarczych mogą być nieefektywne. Ze względu na istniejące różnice w profilach gospodarczych przyjęcie jednej wspólnej strategii rozwoju gospodarczego jest praktycznie niemożliwe. Promotorzy projektów lokalnych starają się, aby działania podejmowane w obu krajach były dobrze dostosowane do specyfiki krajowej, regionalnej i lokalnej.

Na sytuację gospodarczą, edukację i rynek pracy w obszarze objętym Programem duży wpływ ma również rosyjska inwazja na Ukrainę. W ramach działań programowych konieczne jest zapewnienie rozwiązań, które wesprą odbudowę gospodarki kraju po wojnie.

Program powinien sprzyjać współpracy między instytucjami publicznymi, podmiotami wspierającymi przedsiębiorstwa i podmiotami społeczeństwa obywatelskiego w celu poprawy sytuacji gospodarczej na szczeblu lokalnym i regionalnym. Program powinien wspierać rozwój turystyki, ponieważ sektor ten ma ogromny potencjał w pobudzaniu gospodarki w kilku częściach obszaru objętego Programem, a także jest szansą na ograniczenie negatywnych tendencji migracji siły roboczej. Wsparcie na tych

dwóch poziomach może mieć pozytywny wpływ na eliminację wspólnych problemów i osiągnięcie synergii.

▪ ZASOBY NATURALNE I POTENCJAŁ TURYSTYCZNY

Wielokulturowość polskich i ukraińskich obszarów przygranicznych, istnienie tradycji ludowych, rzemiosła ludowego i zasobów materialnych dziedzictwa kulturowego oraz unikalnych walorów przyrodniczych to ogromny potencjał turystyczny unikalny w skali obu krajów. Pogranicze polsko-ukraińskie stanowi obszar spójny ekologicznie i kulturowo. W ukraińskiej części Programu znajduje się jedna trzecia wszystkich obiektów turystycznych kraju. W przypadku Polski tylko 13% obiektów turystycznych znajduje się obszarze objętym Programem. Kluczowym wyzwaniem jest to, że znaczenie gospodarcze turystyki na tym terenie jest znacznie niższe niż globalnie w każdym z krajów, a obecny udział turystyki w PKB na obszarze objętym Programem pozostaje niski.

Jeśli chodzi o ogólne tendencje rozwoju turystyki w Polsce, pozytywne zjawiska można zaobserwować w Polsce, gdzie liczba obiektów turystycznych i liczba turystów wzrosła lub pozostała stabilna w ostatnich latach. W przypadku Ukrainy (według Państwowej Agencji Rozwoju Turystyki Ukrainy) w 2021 roku kraj ten odwiedziło ponad cztery miliony zagranicznych turystów. To prawie 26% więcej niż w 2020 roku. Udział turystyki w PKB Ukrainy w 2021 roku oszacowano na 2%. Ukraina osiągnęła wzrost turystyki, pomimo COVID-19 i rosyjskiej okupacji Krymu i niektórych terytoriów we wschodniej części Ukrainy. Rosyjska agresja na pełną skalę, rozpoczęta w lutym 2022 r., naturalnie zatrzymała wszelkiego rodzaju ruch turystyczny z zewnątrz i wewnątrz Ukrainy. To samo dotyczy ukraińskiej części obszaru objętego Programem.

Podsumowując, turystyka powinna być ważnym elementem gospodarki obszaru objętego Programem. Jednak infrastruktura turystyczna jest nadal słabo rozwinięta w wielu częściach obszaru i wymaga znacznego wsparcia, aby przyciągnąć odwiedzających. Ponadto konsekwencją rosyjskiej agresji na Ukrainę są również szkody w infrastrukturze turystycznej i obiektach/miejscach dziedzictwa przyrodniczego i historycznego – bezpośrednio zniszczonych w czasie wojny oraz tych, które z powodu wojny nie mogą być chronione w sposób konieczny do utrzymania ich w odpowiednich warunkach. Rozwój turystyczny tego obszaru musi być zrównoważony i powinien szanować cenne dziedzictwo naturalne i kulturowe, na którym się opiera. W związku z tym należy wspierać nie tylko ochronę cennych obiektów, ale także ułatwienie dojazdu do nich z wykorzystaniem przyjaznych dla klimatu środków transportu. W tym miejscu należy w szczególności wspomnieć o infrastrukturze rowerowej.

Ważna jest również intensyfikacja działań związanych z promocją turystyki.

Wspieranie rozwoju turystyki będzie pomocne w rozwiązywaniu problemów, takich jak stratyfikacja gospodarcza ludności i negatywne tendencje migracyjne. Potencjalny wzrost liczby turystów stwarza przestrzeń dla rozwoju przedsiębiorstw świadczących usługi w branży turystycznej, np. noclegowe, gastronomiczne, czy inne usługi rekreacyjne, rozrywkowe czy kulturalne. Ponadto należy zwrócić uwagę na zagrożenia, jakie stwarza brak działania w tym zakresie - zanik obiektów kulturowych w wyniku braku finansowania. Obecnie nie istnieje system wspólnego zarządzania obszarami dziedzictwa kulturowego.

Ze względu na negatywny wpływ pandemii COVID-19 oraz wojny na Ukrainie na branżę turystyczną sektor ten wymaga konsekwentnego wsparcia ze strony Programu.

Branża turystyczna jest bardzo wrażliwa na wszelkiego rodzaju nieprzewidywalną sytuację, w związku z czym Ukraina będzie potrzebowała lat, aby odzyskać siły po wojnie i przyciągnąć taką samą liczbę turystów jak wcześniej. W związku z tym Program przyczyni się do ożywienia tego sektora usług i intensyfikacji polsko-ukraińskiej współpracy w tej dziedzinie.

Duży potencjał turystyczny obszaru objętego programem nie jest skutecznie wykorzystywany. Aby lepiej z niego korzystać, należy zintensyfikować inwestycje w infrastrukturę turystyczną oraz działania promocyjne skierowane do turystów. Może to znacznie poprawić sytuację gospodarczą regionu. Program powinien wspierać rozwój produktów i usług dla turystów, co doprowadzi do tworzenia nowych miejsc pracy i pomoże w odbudowie gospodarczej obszaru objętego Programem po zakończeniu pandemii i wojny.

▪ ŚRODOWISKO, ZASOBY NATURALNE, WYZWANIA PRZESTRZENNE, FUNKcjONALNE I ŚRODOWISKOWE

W ciągu ostatnich kilku dziesięcioleci nasiliły się negatywne skutki globalnej zmiany klimatu i są poważnym problemem w obszarze objętym Programem. Powodują one okresy suszy i niedoboru wody, podczas gdy ekstremalne temperatury drastycznie zwiększają dotkliwość pożarów. Wzajemna współpraca jest niezbędna, aby dostosować się do zmian klimatu, zapobiegać im i łagodzić ich negatywne skutki w szczególności pożary lasów.

Chociaż ogólne zużycie wody na większości obszarów objętych Programem zmalało w ostatnich latach, obserwuje się niedostatki w zakresie pokrycia siecią kanalizacyjną i dostępności czystej wody. Ludność, zwłaszcza w Ukrainie, jest często podłączona do niewydolnej i przestarzałej publicznej sieci wodociągowej, co powoduje zarówno straty wody, jak i pogarszanie się jakości wody pitnej.

Dostosowanie się do wysokich standardów w obszarze Programu jest bardzo trudne, ponieważ obecna sytuacja wynika z braków infrastrukturalnych, których przejawem jest niewystarczająco rozwinięta sieć

kanalizacyjna i wodociągowa oraz z niskiej świadomości ekologicznej mieszkańców i interesariuszy działających na obszarze Programu. Nietraktowanie ochrony środowiska priorytetowo jest widoczne m.in. w niedostatecznej ilości środków finansowych przeznaczonych na wyposażenie sieci infrastrukturalnych, braku dywersyfikacji źródeł energii czy niedostatecznie kontrolowanym wydobyciu surowców. Część obszaru objętego Programem jest niebezpieczna lub nie nadaje się do użytku z powodu skażenia spowodowanego działalnością człowieka, dlatego konieczna jest rekultywacja terenów przemysłowych w celu przywrócenia ich do stanu używalności. Przejawem problemów środowiskowych na obszarze objętym Programem jest obecność nielegalnych wysypisk śmieci, utrzymujący się niski poziom recyklingu odpadów oraz niska jakość wody.

Polska część obszaru Programu zdecydowanie różni się od ukraińskiej dużym udziałem obszarów chronionych na całym terytorium. Obszar objęty wsparciem jest zróżnicowany pod względem odsetka obszarów prawnie chronionych – podczas gdy w obwodach ukraińskich odsetek obszaru chronionego obejmuje około 15 % (0 % w przypadku obwodu lwowskiego), w polskich subregionach jest to około 75 %. Jednak po obu stronach granicy znajduje się wiele cennych obszarów naturalnych. W sumie istnieje 28 parków narodowych – 8 po stronie polskiej i 20 po stronie ukraińskiej. Pozytywny trend obserwuje się na Ukrainie, gdzie w ostatnich latach zwiększyła się powierzchnia obszarów chronionych, a kolejne tereny objęte są różnymi formami ochrony przyrody.

Przygraniczne położenie największych chronionych kompleksów przyrodniczych sprzyja tworzeniu transgranicznych sieci ochrony przyrody pomiędzy obydwojoma krajami (szczególnie na terenie Polesia, Rostocza, wzdłuż doliny Bugu i w Karpatach). Dolina Bugu jest kluczowym elementem transgranicznego ekosystemu. Całkowita powierzchnia dorzecza wynosi prawie 40 000 km², z czego prawie 50% znajduje się na terenie Polski. W Ukrainie powierzchnia dorzecza wynosi 10 800 km². Bug jest rzeką graniczną obu krajów. Polesie Zachodnie, obszar spójny przyrodniczo i kulturowo, leży również na pograniczu polsko-ukraińskim i jednocześnie stanowi ważny potencjał turystyczny tych krajów. Dla współpracy w zakresie ochrony środowiska na pograniczu polsko-ukraińskim ważne są również Rostocza i Karpaty Wschodnie/Beskidy. Stanowią one obszary spójne środowiskowo i kulturowo, a jednocześnie posiadają znaczny potencjał turystyczny, zwłaszcza w zakresie rozwoju ekoturystyki. Duże znaczenie mają tu również inne obszary objęte ochroną przyrody Natura 2000 w Polsce i Emerald w Ukrainie.

Po polskiej stronie należy wymienić Puszcę Białowieską. Jest to duży kompleks leśny położony na granicy polsko-białoruskiej, posiadający status obiektu Światowego Dziedzictwa UNESCO. Występuje tam kompleks lasów nizinnych, które są charakterystyczne dla środkowoeuropejskiego ekoregionu lasów mieszanych. Obszar ten ma wyjątkowe znaczenie ochronne ze względu na duże części ogromnych lasów pierwotnych, które obejmują rozległe, niezakłócone obszary, na których zachodzą procesy naturalne.

Puszcza Białowieska zajmuje łączną powierzchnię 141 885 hektarów (około 42% całkowitej powierzchni Puszczy Białowieskiej znajduje się w Polsce) i jest wyjątkowa ze względu na możliwości, jakie oferuje dla ochrony różnorodności biologicznej.

Brak skoordynowanych planów rozwoju stref ochronnych oraz różnice w systemach ochrony przyrody między Polską a Ukrainą utrudniają podejmowanie wspólnych, jednolitych działań związanych z ochroną środowiska. Głębsza współpraca w tej dziedzinie byłaby bardzo korzystna.

Biorąc pod uwagę wyjątkowość zasobów naturalnych zlokalizowanych na obszarze objętym Programem, istotne jest, aby chronić je zarówno przed zagrożeniami naturalnymi związanymi z klimatem i niezwiązanymi z klimatem, jak i przed zagrożeniami związanymi z działalnością człowieka. Potrzebna jest współpraca w tym zakresie, aby zachować je dla obecnych i przyszłych pokoleń. Działania antropogeniczne negatywnie wpływają na florę i faunę. Jednym z głównych problemów w Karpatach jest konieczność odpowiedniej retencji leśnej w górnych zlewniach rzek, które wspomaga ograniczanie ryzyka podtopień i powodzi w innych częściach zlewni. Utrata naturalnych ekosystemów spowodowana utratą terenów podmokłych w wyniku osuszania i wydobycia wody do nawadniania zagraża różnorodności biologicznej na tych terytoriach. W niektórych przypadkach, takich jak nadmierna eksploatacja określonego gatunku zwierząt, kluczową rolę odgrywają czynniki ekonomiczne.

Jakość środowiska naturalnego obszaru transgranicznego jest kluczowym aspektem wysokiej jakości życia jego mieszkańców, decyduje również o opisanej powyżej atrakcyjności i potencjale turystycznym, który należy dalej w sposób zrównoważony eksplorować.

Istotnymi wyzwaniami dla obszaru objętego Programem są przystosowanie się do zmiany klimatu, zapobieganie, wykrywanie oraz ostrzeganie przed zagrożeniami naturalnymi i antropogenicznymi, zrównoważona gospodarka wodna, a także wzrost świadomości na temat wrażliwych kwestii wśród szerokiego grona interesariuszy i mieszkańców . Program powinien wspierać ochronę różnorodności biologicznej dziedzictwa naturalnego i zasobów jego obszaru.

▪ POTENCJAŁ WSPÓŁPRACY

Program powinien koncentrować się na zacieśnianiu więzi transgranicznych w skali lokalnej i regionalnej, pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego, społecznościami i organizacjami pozarządowymi.

Istniejące asymetrie rozwojowe między Polską a Ukrainą wpływają na możliwości pełnego wykorzystania potencjału współpracy, w szczególności ze względu na:

- nieporównywalne kompetencje władz lokalnych i regionalnych,
- różnice w zasadach funkcjonowania władz lokalnych w Polsce i w Ukrainie – dotyczy to głównie możliwości samodzielnego dysponowania zasobami własnymi i majątkiem komunalnym, różnice

w konieczności i możliwościach planowania działań na kilka lat do przodu finansowanych ze środków publicznych,

- niewystarczające wzajemne zaufanie między władzami a mieszkańcami krajów współpracujących.

W celu wzmocnienia więzi transgranicznych, wykorzystania istniejącego potencjału współpracy i stworzenia nowych powiązań między władzami lokalnymi i regionalnymi ponad granicami należy wspierać budowanie zdolności i podnoszenie kompetencji pracowników samorządów lokalnych i regionalnych oraz innych instytucji publicznych i organizacji pozarządowych.

Współpraca transgraniczna jest ważną kwestią dla samorządów. 41% badanych polskich samorządów deklaruje aktywną współpracę z Ukrainą, zwłaszcza w zakresie projektów unijnych i zdobywania doświadczenia samorządowego.

Na obszarze Programu działa 5 euroregionów: Euroregion Bug, Euroregion Karpacki, Euroregion Niemen, Euroregion Puszcza Białowieska oraz nowo utworzony Euroregion Roztocze. Trzy z nich (Euroregion Bug, Euroregion Karpacki i Euroregion Roztocze) obejmują transgraniczne obszary Polski i Ukrainy i stanowią ogromny potencjał do dalszego rozwoju współpracy transgranicznej.

Potencjał współpracy po obu stronach granicy naturalnie wykracza poza obszar objęty Programem i angażuje wiele innych podmiotów, również takich, których siedziba znajduje się poza tym obszarem. Gdy będzie to możliwe i korzystne dla obszaru wsparcia Programu, będziemy działać na rzecz zaangażowania takich podmiotów oraz wspierania tworzenia się więzi funkcjonalnych i wzajemnych relacji.

Współpraca transgraniczna między instytucjami publicznymi a podmiotami społeczeństwa obywatelskiego, wzmocnienie potencjału administracyjnego, a także działania międzyludzkie powinny stanowić ważną część interwencji w ramach Programu. Należy położyć szczególny nacisk na poprawę jakości usług publicznych, w tym usług granicznych, celnych i innych powiązanych usług, aby stawić czoła obecnym przeszkodom i wyzwaniom.

▪ ZARZĄDZANIE GRANICAMI

Około 22 mln osób rocznie przekraczających granicę polsko-ukraińską korzysta z 10 przejść granicznych. Liczba takich osób stale rośnie, co jest powodem konieczności tworzenia nowych i ulepszania istniejących przejść granicznych. Istnieją znaczne braki w infrastrukturze istniejących przejść, zwłaszcza dla ruchu pieszego i rowerowego.

Konieczna jest poprawa skuteczności kontroli na przejściach granicznych. Projekty wspierane w ramach Programu powinny koncentrować się na:

1. stworzeniu wspólnych procedur na rzecz szybszej i bezpieczniejszej kontroli i przekraczania granic,
2. ukierunkowanych inwestycjach w niezbędny sprzęt i materiały,
3. wymianie doświadczeń i najlepszych praktyk, wspólnych szkoleniach.

W celu promowania wzmocnienia koordynacji i współpracy transgranicznej oraz biorąc pod uwagę rosnące przepływy migracyjne między Polską a Ukrainą, ważne jest, aby Program wspierał rozwój współpracy w zakresie zarządzania granicami, zwiększając efektywność procedur przekraczania granic, należy jednak pamiętać, że większość procedur przekraczania granic jest regulowana przez instytucje centralne (i na poziomie UE) oraz międzyrządowe/międzynarodowe porozumienia.

▪ **PODSUMOWANIE GŁÓWNYCH WSPÓLNYCH WYZWAŃ I POTRZEB INWESTYCYJNYCH**

Pomimo granic istnieją wspólne wyzwania na obszarze objętym Programem, w szczególności:

- niski poziom rozwoju społeczno-gospodarczego;
- zaawansowane negatywne procesy demograficzne, takie jak depopulacja i starzenie się społeczeństwa;
- potrzeba przeciwdziałania negatywnym skutkom wynikającym z peryferyjnego położenia części pogranicza Polski i Ukrainy.

Można im przeciwdziałać, wykorzystując potencjał turystyczny cennych zasobów przyrodniczych i kulturowych regionu, dla osób odwiedzających zarówno z obszaru Programu, jak i spoza niego. Duże znaczenie w tym względzie ma wzmocnienie współpracy pomiędzy instytucjami odpowiedzialnymi za politykę wpływającą na rozwój biznesu, funkcjonowanie MŚP i ogólnie rozwój gospodarczy. Należy wspierać wzrost efektywności takich instytucji oraz ich bliższą współpracę z organizacjami biznesowymi i trzeciego sektora, m.in. stowarzyszeniami.

Kolejnym ważnym wyzwaniem Programu jest przeciwdziałanie degradacji środowiska naturalnego i dalsza ochrona najcenniejszych dóbr przyrodniczych. Działania te wpisują się w unijny postulat Europy efektywniej korzystającej z zasobów środowiska.

Biorąc pod uwagę dalszy rozwój współpracy terytorialnej między Polską a Ukrainą oraz aktualne problemy i wyzwania obszaru Programu, należy pogłębić i usprawnić współpracę mieszkańców i instytucji, integrację społeczności oraz pokonywanie barier społeczno-kulturowych. Problemy z utrzymaniem spójności lokalnej i integracją mieszkańców obszaru Programu mogą być spowodowane dzielącą Europę granicą Unii Europejskiej. Dlatego tym ważniejsze jest promowanie i wspieranie silnych, pozytywnych relacji międzyludzkich.

Ze względu na istniejące nierówności i problemy oraz wpływ pandemii COVID-19 oraz wojny w Ukrainie, zdrowie mieszkańców również powinno stać się priorytetem. Należy poczynić dalsze inwestycje w usprawnienie procedur przekraczania granic w celu wzmocnienia istniejących i budowania nowych powiązań transgranicznych między instytucjami a osobami mieszkającymi w strefie przygranicznej Polski i Ukrainy.

W trakcie realizacji Programu Instytucja Zarządzająca będzie promować strategiczne wykorzystanie zamówień publicznych do wspierania Celów Polityki (w tym wysiłków na rzecz profesjonalizacji w celu wyeliminowania luk w zdolnościach). Należy zachęcać beneficjentów do stosowania kryteriów związanych z jakością i kosztami cyklu życia. W miarę możliwości do procedur udzielania zamówień publicznych należy włączyć względy środowiskowe (np. kryteria ekologicznych zamówień publicznych) i społeczne, a także zachęty do innowacji.

▪ **CIĄGŁOŚĆ I KOMPLEMENTARNOŚĆ WSPÓŁPRACY**

• **Wyciągnięte wnioski i doświadczenie**

Współpraca instytucjonalna między Polską a Ukrainą odgrywa ważną rolę we współpracy Unii Europejskiej i jej wschodnich partnerów w ramach Partnerstwa Wschodniego oraz w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Polska-Ukraina.

Program Współpracy Transgranicznej Polska-Ukraina wspiera budowanie i utrzymywanie więzi między społecznościami lokalnymi i regionalnymi oraz podmiotami ponad granicami. Edycja 2014-2020 obejmowała Białoruś i miała budżet ponad 201 mln euro, (183 mln euro ze środków UE, 18,3 mln euro współfinansowanie beneficjentów z czego łącznie ok. 188 mln euro przeznaczono na realizację projektów w ramach czterech celów tematycznych: Dziedzictwo, Dostępność, Bezpieczeństwo i Granice. Wspierane były trzy rodzaje projektów: duże projekty infrastrukturalne dotyczące dostępności, bezpieczeństwa i granic, regularne projekty w ramach wszystkich celów tematycznych oraz mikroprojekty ukierunkowane na dziedzictwo kulturowe i naturalne obszaru objętego Programem.

W edycji Programu 2014-2020 do finansowania wybrano ponad 160 projektów, w których zaangażowanych było ok. 450 partnerów projektowych. Najpopularniejszymi tematami projektów w Programie 2014-2020 były:

1. zachowanie dziedzictwa kulturowego;
2. poprawa bezpieczeństwa, w tym bezpieczeństwa zdrowotnego;
3. zachowanie istniejącego dziedzictwa przyrodniczego;
4. poprawa połączeń komunikacyjnych.

Najważniejsze wnioski wyciągnięte do tej pory z realizacji Programu 2014–2020 to:

1. Program cieszy się popularnością wśród beneficjentów – dużej liczby organizacji zaangażowanych w projekty,
2. w pierwszych latach realizacji Programu nacisk położono na zaproszenia do składania wniosków i kwestie organizacyjne,
3. w pierwszym naborze zorganizowanym dla regularnych projektów (pochłaniających większość budżetu Programu) największym zainteresowaniem wnioskodawców cieszyły się cele tematyczne dziedzictwo i bezpieczeństwo (w tym ochrona zdrowia i usługi socjalne),
4. w ramach Programu istniała dobra współpraca między krajami partnerskimi, która doprowadziła do stabilnego i trwałego partnerstwa,
5. wnioskodawcy zgłaszali jedynie drobne problemy związane z korzystaniem z oprogramowania do składania wniosków elektronicznych; ogólnie system okazał się wydajny;
6. komunikacja z WST/IZ była skuteczna, instytucje dostarczały (potencjalnym) wnioskodawcom i beneficjentom aktualnych informacji i utrzymywały z nimi bezpośredni kontakt podczas wszystkich procesów, relacje te stanowiły warunek sine qua non zapewnienia udanej realizacji Programu;
7. poziom współpracy transgranicznej i wpływ działań realizowanych przez poszczególnych beneficjentów w ramach Programu był czasami wątpliwy (niektóre projekty były zazwyczaj realizowane "indywidualnie", bez uwzględnienia szerszego obrazu projektu i Programu).

Program na lata 2021-2027 wzmocni istniejące więzi między Polską a Ukrainą oraz zbuduje nowe w zakresie środowiska, zdrowia, turystyki, współpracy i granic. Program będzie zatem kontynuacją i pogłębieniem procesów rozwojowych rozpoczętych w okresie programowania 2014–2020. Jednak wraz z pojawieniem się nowych wyzwań dla współpracy transgranicznej między Polską a Ukrainą, Program będzie dostosowywany tak, aby obszar nim objęty odniósł jak największe korzyści. W celu skuteczniejszej wymiany danych w programie na lata 2021–2027 ustanowiono system zapewniający możliwość elektronicznej wymiany wszelkich danych pomiędzy wszystkimi beneficjentami a wszystkimi instytucjami programu.

- **Komplementarność Programu**

Aby osiągnąć pozytywne synergie, należy kontynuować prace nad utrzymaniem powiązań tematycznych i przestrzennych między różnymi interwencjami zarówno na poziomie ponadregionalnym, jak i regionalnym. Uzyskanie i utrzymanie korzyści wynikających z bieżącej realizacji programów i projektów na obszarze objętym Programem jest możliwe tylko wtedy, gdy w przyszłości utrzymana zostanie komplementarność interwencji. Pomoże to utrzymać pozytywny kierunek długoterminowych zmian społeczno-gospodarczych, przestrzennych, środowiskowych i innych.

○ Strategie i programy UE

W zakresie zaplanowanych inwestycji priorytetowych konieczne jest także nawiązanie do dokumentów strategicznych Unii Europejskiej. *Strategia w kierunku zrównoważonej Europy do 2030 r.* jest jednym z kluczowych dokumentów. Głównymi założeniami tej Strategii są:

1. Od gospodarki liniowej do gospodarki o obiegu zamkniętym,
2. Strategia "od pola do stołu",
3. Energia, budownictwo i mobilność gotowe na wyzwania przyszłości,
4. Zapewnienie transformacji sprawiedliwej Europy ze społecznego punktu widzenia.

Unia Europejska zobowiązała się do dążenia w kierunku Europy zrównoważonej gospodarczo, w której ludzie "żyją dobrze z uwzględnieniem ograniczeń naszej planety". W tym kontekście najważniejsze są priorytety inwestycyjne zaplanowane w ramach Programu Polska-Ukraina na lata 2021-2027 mające na celu promowanie zrównoważonej gospodarki wodnej, promowanie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym oraz szeroko rozumianą ochronę przyrody, środowiska i krajobrazu. Istnieje widoczny związek między priorytetami inwestycyjnymi a celem 1. "Od gospodarki liniowej do gospodarki o obiegu zamkniętym".¹

Wieloletnie ramy finansowe, wzmocnione przez Next Generation EU, będą głównym europejskim narzędziem służącym tworzeniu miejsc pracy i naprawianiu bezpośrednich szkód spowodowanych pandemią COVID-19, przy jednoczesnym wspieraniu ekologicznych i cyfrowych priorytetów Unii.

Zbudowane są na trzech filarach:

1. Filar 1: Wspieranie państw członkowskich w odbudowie;
2. Filar 2: Ożywienie gospodarki i wspieranie inwestycji prywatnych;
3. Filar 3: Wyciąganie wniosków z kryzysu.

Filar 1 obejmuje instrumenty wspierające wysiłki państw członkowskich na rzecz odbudowy, naprawy i wyjścia z kryzysu. Filar 2 zakłada środki mające na celu pobudzenie inwestycji prywatnych i wsparcie przedsiębiorstw znajdujących się w trudnej sytuacji. Filar 3 obejmuje wzmocnienie kluczowych Programów UE w celu wyciągnięcia wniosków z kryzysu i wzmocnienia i zwiększenia odporności jednolitego rynku oraz przyspieszenia podwójnej transformacji ekologicznej i cyfrowej. W tym kontekście działania planowane w ramach Programu Polska-Ukraina 2021-2027 służą również cyfryzacji (np. w ochronie zdrowia), wspieraniu turystyki (tworzenie miejsc pracy), środowisku poprzez promowanie adaptacji do zmian klimatu, zrównoważonej gospodarki wodnej, zwiększaniu różnorodności biologicznej i ograniczaniu zanieczyszczeń.

W kontekście cyfryzacji Program będzie starał się przyczynić do realizacji celów Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2102 z dnia 26 października 2016 r. w sprawie dostępności stron internetowych i mobilnych aplikacji organów sektora publicznego w sprawie dostępności sieci. Zakłada ona, że wszystkie treści online organów sektora publicznego są dostępne dla wszystkich osób, w tym osób z niepełnosprawnościami. Skoordynowane wysiłki w tym zakresie mogłyby mieć pozytywny efekt domina w obszarach istotnych dla Programu, takich jak MŚP, szkolenia, włączenie (cyfrowe) i perspektywy zatrudnienia. Ponadto, aby przyspieszyć transformację cyfrową na obszarze objętym programem, w miarę możliwości podczas realizacji programu i wyboru/finansowania projektów, zawarte zostaną odniesienia do dwóch nowych instrumentów UE – programu "Cyfrowa Europa" (DIGITAL) oraz instrumentu "Łącząc Europę" (CEF Digital).

Należy również zwrócić uwagę na strategię makroregionalne: Strategię Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego oraz projekt Strategii Karpackiej.

Strategia Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego opiera się na trzech głównych filarach tematycznych: ochronie mórz, zwiększonej integracji regionu oraz zwiększonym dobrobycie i perspektywie horyzontalnej. W tym kontekście Program Polska-Ukraina będzie wspierał realizację celów Strategii poprzez zwiększenie integracji w regionie w zakresie m.in. ochrony różnorodności biologicznej.

Strategia Karpacka to projekt strategii makroregionalnej, który może znacząco przyczynić się do poprawy bezpieczeństwa na wschodniej granicy Unii Europejskiej i służyć jej stabilizacji. Obecnie funkcjonuje głównie w wymiarze politycznym. Jego konstrukcja przewiduje jednak realizację szeregu celów związanych zarówno z rozwojem społeczno-gospodarczym, jak i środowiskowym. Zarówno projekt Strategii Karpackiej, jak i Program Polska-Ukraina zapewniają, że wspólne potencjały i wyzwania rozwojowe krajów i regionów przygranicznych stwarzają możliwość wzmocnienia współpracy gospodarczej w celu zwiększenia konkurencyjności strategicznych sektorów gospodarki dla makroregionów i regionów przygranicznych, z uwzględnieniem ich unikalnych endogenicznych zasobów i wartości przyrodniczych, środowiskowych i kulturowych.

Również spójność i komplementarność z Funduszem Wyszehradzkim (FW) będą zapewnione przez cały czas realizacji Programu. FW wspiera współpracę regionalną między organizacjami społeczeństwa obywatelskiego w celu rozwijania ich stosunków, wymiany i dzielenia się pomysłami oraz promowania wzajemnego zrozumienia. Promuje wartości europejskie w Europie Środkowej i Wschodniej, w tym w Ukrainie. Znaczna część zakresu tematycznego FW jest spójna z obszarami tematycznymi Programu, w szczególności dotyczącymi: kultury i tożsamości wspólnej, edukacji i budowania potencjału, wymiany naukowej, współpracy badawczej, polityki publicznej i partnerstw instytucjonalnych; rozwoju regionalnego, środowiska i turystyki oraz rozwoju społecznego.

Program jest spójny z innymi programami Europejskiej Współpracy Terytorialnej, zarówno w wymiarze transgranicznym, jak i transnarodowym, które przynajmniej częściowo pokrywają się z nim terytorialnie.

Są to:

4. Węgry-Słowacja-Rumunia-Ukraina;
5. Rumunia-Ukraina;
6. Litwa-Polska;
7. Polska-Słowacja
8. Region Morza Bałtyckiego;
9. Europa Środkowa;
10. Interreg Europa;
11. DUNAJ.

Program będzie współpracował z innymi programami Europejskiej Współpracy Terytorialnej, zwłaszcza w dziedzinie koordynacji zaproszeń do składania wniosków, unikania podwójnego finansowania, a także działań informacyjnych i promocyjnych.

Program będzie również komplementarny z Europejskim Funduszem Społecznym (EFS). EFS finansuje inicjatywy promujące wysoki poziom zatrudnienia, równe szanse dla kobiet i mężczyzn, zrównoważony rozwój oraz spójność gospodarczą i społeczną. Ponadto jego elementy oferują możliwość zastosowania innowacyjnych rozwiązań w podejściu transgranicznym, na przykład w celu wspierania mobilności pracowników w Europie i pomocy krajom uczestniczącym w systemach opieki zdrowotnej. W zakresie współpracy transnarodowej wsparcie EFS dla działań na rzecz ochrony zdrowia i rynków pracy może również wzmocnić oddziaływanie Programu Polska-Ukraina.

Ponadto zapewniona zostanie synergia z Programem Erasmus+, przede wszystkim w zakresie współpracy między instytucjami edukacyjnymi i wymiany uczniów/studentów.

W związku z pandemią COVID-19 na świecie i w Europie konieczne jest zapewnienie komplementarności między EFS a Programem. Realizacja priorytetów Programu przyczyni się do zwrócenia uwagi na kwestie zdrowia i jego ochrony, co z kolei może zwiększyć odporność obywateli, a także zachęcić ich do prowadzenia zdrowego trybu życia, uzupełniając tym samym działania EFS.

W zakresie zarządzania granicami Program jest spójny z założeniami Funduszu Azylu, Migracji i Integracji. Jego celem jest przyczynianie się do efektywnego zarządzania przepływami migracyjnymi, wdrażania, wzmocnienia i rozwoju wszystkich elementów wspólnej polityki europejskiej w sprawie azylu i wspólnej europejskiej polityki imigracyjnej zgodnie z odpowiednim dorobkiem prawnym UE, zasadą solidarności i sprawiedliwego podziału odpowiedzialności, przy pełnym poszanowaniu zobowiązań Unii i państw

członkowskich wynikających z prawa międzynarodowego oraz praw i obowiązków Unii wynikających z zasad wpisanych w zakres Karty praw Podstawowych Unii Europejskiej.

Kolejnym komplementarnym instrumentem wsparcia może być Fundusz Bezpieczeństwa Wewnętrznego, którego celem jest zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa w Unii Europejskiej przy jednoczesnym ułatwieniu legalnych podróży dzięki jednolitej i wysokopoziomowej kontroli granic zewnętrznych oraz dzięki efektywnemu rozpatrywaniu wniosków wizowych Schengen, zgodnie z zobowiązaniem Unii do poszanowania podstawowych wolności i praw człowieka. Komplementarność w zakresie wymienionych możliwości finansowania ze środków Unii Europejskiej ze względu na graniczny charakter obszaru Programu jest kluczowa dla możliwości osiągnięcia założonych celów szczegółowych w ramach priorytetów Granice i Współpraca w ramach Programu .

Program będzie również komplementarny z Funduszem Zintegrowanego Zarządzania Granicami (FZZG), którego celem jest skuteczne zarządzanie przekraczaniem granic zewnętrznych oraz sprostanie wyzwaniom migracyjnym i potencjalnym przyszłym zagrożeniom na tych granicach, przyczyniając się w ten sposób do zwalczania poważnej przestępczości o wymiarze transgranicznym (takiej jak przemyt migrantów, handel ludźmi i terroryzm) oraz zapewnienia wysokiego poziomu bezpieczeństwa wewnętrznego w UE, przy jednoczesnym pełnym poszanowaniu praw podstawowych i w sposób gwarantujący swobodny przepływ osób w UE. Program obejmuje działania związane z lepszym monitorowaniem granic i zwiększaniem wydajności służb granicznych i celnych.

○ Strategie krajowe i programy finansowane przez UE

Podobnie jak w okresie programowania 2014–2020, priorytety Programu na lata 2021–2027 pozostaną komplementarne z szerszymi priorytetami rozwojowymi dwóch zaangażowanych krajów. Program jest zgodny z następującymi długoterminowymi strategiami narodowymi:

- w Polsce: Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), Strategia określa podstawowe warunki, cele i kierunki rozwoju Polski w zakresie społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i przestrzennym w okresie 2020 i 2030 roku. Strategia określa nowy model rozwojowy - rozwój odpowiedzialny oraz społecznie i terytorialnie zrównoważony;
- w Ukrainie: Strategia Rozwoju Ukrainy do 2030 roku – dokument ma na celu osiągnięcie europejskiego standardu życia i godnej pozycji Ukrainy w skali globalnej;

W odniesieniu do polskiej części obszaru objętego Programem, zachowana zostanie komplementarność z programami regionalnymi i krajowymi, w szczególności programem Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS) i programem Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027. Komplementarność z programem FEnIKS będzie utrzymywana m.in. w zakresie

rozwoju turystyki oraz dziedzictwa kulturowego i jego promocji. Celem głównym Programu Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027 jest utrwalenie warunków sprzyjających konkurencyjności gospodarki oraz wyższej jakości życia w Polsce. Są one wyraźnie powiązane z priorytetami „Współpraca” i „Turystyka” Programu Interreg NEXT Polska-Ukraina 2021–2027.

Dotychczasowe efekty osiągnięte dzięki realizacji Programu Operacyjnego Polska Wschodnia 2014-2020 pozwoliły na znaczne zmniejszenie lub pokonanie niektórych zidentyfikowanych barier rozwojowych, a także na wsparcie konkurencyjności i innowacyjności regionów.

Zgodnie z Projektem umowy partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021–2027 w Polsce Polska jest zobowiązana do wniesienia 30% z EFRR, tj. 14,4 mld euro i 37% z Funduszu Spójności (FS), czyli 4,2 mld euro na wydatki na realizację celów klimatycznych. Według szacunków udział wydatków CF (po przesunięciu z EFS+ do FS) w Polsce na cel klimatyczny wyniesie około 60%. Jest to znacząca nadwyżka w stosunku do minimalnego udziału oczekiwanego przez Komisję Europejską w rozporządzeniu ogólnym.

Ze względu na specyficzny transgraniczny charakter i stosunkowo niski budżet programu (170 378 176 EUR EFRR na projekty (bez Pomocy Technicznej)) program nie jest w stanie dokonać większych inwestycji w ochronę klimatu lub zwiększenie różnorodności biologicznej. W związku z tym planowany wkład w realizację celu klimatycznego wynosi 23 %, a w realizację celu dotyczącego różnorodności biologicznej (zob. punkt 11 preambuły do rozporządzenia CPR) – 18 %. Program będzie dążył do osiągnięcia celu, jakim jest zapewnienie 10 % rocznych wydatków w ramach WRF w 2026 r. i w 2027 r. na cele w zakresie różnorodności biologicznej. Efektem Programu współpracy transgranicznej będzie jednak tworzenie innowacyjnych rozwiązań, które będą wykorzystywane na szerszą skalę lub dalej rozwijane, poprzez finansowanie z innych funduszy publicznych lub programów krajowych, w tym współfinansowanych ze środków unijnych.

- Strategie regionalne

Program będzie realizowany w ścisłej współpracy z władzami regionalnymi na obszarze objętym Programem. Zwiększy to szanse na zapewnienie komplementarności z celami i strategiami rozwoju regionalnego, w tym: strategiami rozwoju województw podlaskiego, mazowieckiego, lubelskiego i podkarpackiego (wszystkie w perspektywie 2030). Program jest również komplementarny z istniejącymi zapisami strategii rozwoju obwodów Lwowskiego, Wołyńskiego, Zakarpackiego, Rówieńskiego, Iwanofrankiwskiego i Tarnopolskiego na lata 2016-2025. Wszystkie te dokumenty mają na celu promowanie szeroko rozumianego rozwoju społeczno-gospodarczego w skali regionalnej oraz poprawę jakości życia mieszkańców.

Utrzymanie komplementarności między wyżej wymienionymi programami i strategiami ponadnarodowymi, krajowymi i regionalnymi jest konieczne ze względu na ograniczony budżet

programów. Każdy z nich skupia się na najważniejszych kwestiach. Połączone efekty osiągnięcia celów różnego rodzaju programów, w tym Programu Polska-Ukraina, doprowadzą do efektu synergii, a tym samym skutecznej poprawy sytuacji społeczno-gospodarczej, środowiskowej i przestrzennej obszaru Programu, a w efekcie do rozwiązania wspólnych problemów.

▪ ZASADY HORYZONTALNE

W trakcie realizacji Programu zapewnione zostanie poszanowanie zasad, o których mowa w art. 9 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (Dz. Urz. UE L 231 z 30.06.2021, str. 159, z późn. zm.) (rozporządzenie CPR), w tym zgodność z Kartą Praw Podstawowych Unii Europejskiej. Współpraca w ramach Programu i dofinansowywanych projektów będzie zgodna z horyzontalnymi zasadami równości szans, niedyskryminacji, równości płci i zrównoważonego rozwoju, w tym ochrony środowiska podczas opracowywania i realizacji projektu. Skuteczna realizacja Programu ułatwi spójne stosowanie zasad horyzontalnych i ograniczy takie zagrożenia, jak ograniczony dostęp dla osób niepełnosprawnych, nierówność płci, ekonomiczna i społeczna.

Zasada dostępności dla osób z niepełnosprawnościami będzie również przestrzegana podczas przygotowywania, wyboru i realizacji projektów w ramach Programu.

Zrównoważony rozwój środowiska, w szerokim rozumieniu obejmującym kwestie wpływu na zdrowie ludzkie, jest ważnym zagadnieniem przekrojowym dla Programu. Znajduje to odzwierciedlenie na wszystkich etapach realizacji Programu i projektów. Strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko (SEA) została przygotowana równocześnie z dokumentem Programowym w celu zapewnienia oceny i uwzględnienia oddziaływania na środowisko podczas przygotowywania Programu.

Institucja Zarządzająca przedłożyła projekt Programu wraz z Raportem środowiskowym do zaopiniowania Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska, Głównemu Inspektorowi Sanitarnemu oraz właściwym władzom Ukrainy. Wszystkie otrzymane uwagi i opinie (załącznik 1 załączony do podsumowania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko) przyczyniły się do skorygowania niedociągnięć i ulepszenia sprawozdania. Projekt raportu środowiskowego został poddany konsultacjom społecznym, które przeprowadzono w dniach 6–27 lipca 2021 r. i były otwarte dla wszystkich zainteresowanych stron oraz ogółu społeczeństwa. Projekty dokumentów zostały zamieszczone na

stronie internetowej Programu. Uwagi i opinie można zgłaszać za pomocą specjalnego formularza elektronicznego. Szczegółowy wykaz uwag znajduje się w dodatku 2 do podsumowania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Większość uwag i opinii została uwzględniona w ostatecznej wersji programu.

Projekty o bezpośrednim negatywnym wpływie na środowisko nie są finansowane w ramach Programu. Partnerów projektów zdecydowanie zachęca się do określenia i uwzględnienia wszelkich potencjalnie istotnych kwestii środowiskowych i zdrowotnych podczas opracowywania projektu, a w konsekwencji do wybierania dostępnych opcji realizacji projektów, które nie wpływają negatywnie na jakość środowiska.

Jeśli chodzi o Cele Zrównoważonego Rozwoju ONZ (ang. Sustainable Development Goals - SDGs), program będzie bezpośrednio dotyczył następujących celów i ich poszczególnych założeń:

- CEL 3: Dobre Zdrowie i Jakość Życia – działania dotyczące tego zagadnienia mają być finansowane w ramach Priorytetu Programu ZDROWIE (rozdział 2.2);
- CEL 6: Czysta Woda i Warunki Sanitarne – działania związane z tym zagadnieniem mają być finansowane w ramach Priorytetu ŚRODOWISKO, RSO 2.5 (rozdział 2.1.2);
- CEL 8: Wzrost Gospodarczy i Godna Praca – działania realizujące część tych celów mają być finansowane w ramach Priorytetu TURYSTYKA (rozdział 2.3);
- CEL 13: Działania w Dziedzinie Klimatu – działania związane z tym zagadnieniem mają być finansowane w ramach Priorytetu ŚRODOWISKO, RSO 2.4 (rozdział 2.1.1);
- CEL 15: Życie na Lądzie – działania dotyczące tego zagadnienia mają być finansowane w ramach Priorytetu ŚRODOWISKO (rozdział 2.1);

Kilka założeń innych Celów Zrównoważonego Rozwoju będzie również miało bezpośrednie i silne odzwierciedlenie w działaniach w ramach następujących Priorytetów Programu:

- CEL 4: Dobra Jakość Edukacji – Priorytet Programu WSPÓŁPRACA (rozdział 2.4);
- CEL 11: Zrównoważone Miasta i Społeczności – Priorytety Programu ŚRODOWISKO i TURYSTYKA (rozdział 2.3);
- CEL 12: Odpowiedzialna Konsumpcja i Produkcja – Priorytety Programu ŚRODOWISKO i TURYSTYKA (rozdział 2.3);
- CEL 16: Pokój, Sprawiedliwość i Silne Instytucje – Priorytet Programu WSPÓŁPRACA (rozdział 2.4);
- CEL 17: Partnerstwa na rzecz Celów – Priorytet Programu WSPÓŁPRACA (rozdział 2.4).

Działania realizowane w ramach Programu nie mogą także być sprzeczne z celami Europejskiego Zielonego Ładu. W tym kontekście Program będzie wspierał wyłącznie działania, które są zgodne

z normami klimatycznymi i środowiskowymi i które nie wyrządziłyby znaczącej szkody celom środowiskowym w rozumieniu art. 17 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 z dnia 18 czerwca 2020 r. w sprawie ustanowienia ram ułatwiających zrównoważone inwestycje, zmieniające rozporządzenie (UE) 2019/2088 (Dz. Urz. UE L 198 z 22.06.2020, str. 13). Instytucja Zarządzająca przeprowadziła odpowiednią analizę zasady „nieczynienia znaczącej szkody” (ang. „Do No Significant Harm”, zasada DNSH) na poziomie Programu, a cele Programu uwzględniają tę zasadę. Program ma na celu jak najlepsze dostosowanie się do inicjatywy Komisji "Nowy Europejski Bauhaus". W szczególności w ramach następujących Priorytetów:

- TURYSTYKA – gdzie planowane jest wsparcie zrównoważonego i efektywnego wykorzystania dziedzictwa kulturowego, a także tworzenie harmonii między zasobami naturalnymi na obszarze Programu a jego mieszkańcami i turystami;
- WSPÓŁPRACA – w ramach obu celów szczegółowych. RSO6.2 obejmuje zwiększenie współpracy między administracją publiczną a społeczeństwem, lepsze dostosowanie usług publicznych do potrzeb ludzi. Z drugiej strony RSO6.3 odnosi się do działań zachęcających do dialogu między kulturami i społeczeństwami, łącznie z tymi inspirowanymi sztuką i kulturą.

1.3. Uzasadnienie wybranych celów polityki oraz celów specyficznych Interreg, odpowiadających im priorytetów, celów szczegółowych oraz form wsparcia z uwzględnieniem, w stosownych przypadkach, kwestii brakujących połączeń w infrastrukturze transgranicznej

Wybrany cel polityki lub wybrany cel szczegółowy Interreg	Wybrany cel szczegółowy	Priorytet	Uzasadnienie wyboru
<p>2. Bardziej ekologiczne, niskoemisyjne przejście na gospodarkę bezemisyjną netto i odporną Europę dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetyki, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmiany klimatu i przystosowania się do niej, zapobiegania ryzyku i zarządzania nim oraz</p>	<p>RSO2.4. Promowanie przystosowania się do zmiany klimatu oraz zapobiegania ryzyku klęsk żywiołowych i odporności na nie, z uwzględnieniem podejść opartych na ekosystemach</p>	<p>1. Środowisko</p>	<p>Podjęto niewystarczające środki w celu przystosowania się do zmiany klimatu na obszarze objętym programem. Szczególną uwagę należy zwrócić na wzajemną koordynację wysiłków na rzecz zapobiegania klęskom żywiołowym i zagrożeniom klimatycznym, takim jak pożary, burze, susze i ich skutki, oraz ich zwalczania. Obejmuje to również systemową gospodarkę leśną, a także weryfikację infrastruktury wrażliwej na zmianę klimatu. Współpraca między specjalistami ds. zapobiegania ryzyku i innymi właściwymi podmiotami ma zasadnicze znaczenie dla osiągnięcia korzyści skali w łagodzeniu negatywnych skutków zmiany klimatu. Należy opracować wspólne transgraniczne systemy monitorowania, ostrzegania, reagowania i zarządzania kryzysowego. Przeciwdziałanie dalszym zmianom klimatycznym i adaptacja do zmian klimatu stanowią ważny element strategii i polityk wdrażanych na różnych szczeblach (od lokalnego do globalnego). To samo znaczenie dotyczy zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem naturalnym</p>

Wybrany cel polityki lub wybrany cel szczegółowy Interreg	Wybrany cel szczegółowy	Priorytet	Uzasadnienie wyboru
zrównoważonej mobilności miejskiej			<p>niezwiązanym z klimatem oraz ryzykiem związanym z działalnością człowieka. Włączenie tego celu szczegółowego do programu będzie zatem wspierać globalne wysiłki w tym zakresie.</p> <p>Wszystkie projekty wspierane w ramach tego celu będą wspierane przez polski "Narodowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030" oraz ukraińską "Strategię bezpieczeństwa środowiskowego i adaptacji do zmian klimatu do 2030 r."</p> <p>Działania wspierane w ramach programu w ramach pisemnego zgłoszenia zastrzeżeń będą realizowane za pośrednictwem regularnych projektów wybranych w otwartym zaproszeniu do składania wniosków i obejmujących działania infrastrukturalne, inwestycyjne i miękkie (takie jak szkolenia, wymiana doświadczeń i współpraca między służbami ratowniczymi, a także wspólne ćwiczenia w transgranicznych operacjach ratowniczych). Ponadto, ponieważ zidentyfikowane potrzeby wymagają znacznych inwestycji, w celu wzmocnienia oddziaływania programu przewiduje się realizację dużych projektów infrastrukturalnych w ramach pisemnego zgłoszenia zastrzeżeń (LIP nr 3 z dodatku 3).</p>

Wybrany cel polityki lub wybrany cel szczegółowy Interreg	Wybrany cel szczegółowy	Priorytet	Uzasadnienie wyboru
			<p>W każdym działaniu podejmowanym w ramach celu uczestniczą beneficjenci z obu krajów programu. Władze Programu będą dążyć do równego podziału środków pomiędzy beneficjentów z Polski i Ukrainy. Maksymalne dofinansowanie projektów w ramach Programu wynosi 90%. Wsparcie dla beneficjentów w formie dofinansowania jest powiązane z charakterem programu (brak oczekiwanych dochodów z projektów).</p>
<p>2. Bardziej ekologiczne, niskoemisyjne przejście na gospodarkę bezemisyjną netto i odporną Europę dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetyki, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym,</p>	<p>RSO2.5. Promowanie dostępu do wody i zrównoważonej gospodarki wodnej</p>	<p>1. Środowisko</p>	<p>Pomimo tendencji spadkowej całkowitego zużycia wody na obszarze objętym Programem, zaleca się stałe promowanie środków zrównoważonej gospodarki wodnej w celu dalszej poprawy sytuacji. Odsetek osób korzystających z systemów kanalizacyjnych na obszarach wiejskich jest nadal bardzo niski, w niektórych podregionach spada wydajność oczyszczalni ścieków. Promowanie zrównoważonej gospodarki wodnej (w tym wykorzystanie wody w indywidualnych gospodarstwach domowych) zminimalizuje zużycie wyczerpywanych zasobów słodkiej wody.</p> <p>Braki są również identyfikowane w sieci wodociągowej. Ludność, zwłaszcza na Ukrainie, jest często podłączona do nieefektywnego</p>

Wybrany cel polityki lub wybrany cel szczegółowy Interreg	Wybrany cel szczegółowy	Priorytet	Uzasadnienie wyboru
<p>łagodzenia zmiany klimatu i przystosowania się do niej, zapobiegania ryzyku i zarządzania nim oraz zrównoważonej mobilności miejskiej</p>			<p>i przestarzałego publicznego systemu zaopatrzenia w wodę, co powoduje zarówno straty wody, jak i pogorszenie jakości wody pitnej. W związku z tym bardzo ważna jest poprawa publicznej sieci wodociągowej.</p> <p>Działania wspierane w ramach tego pisemnego zgłoszenia zastrzeżeń będą realizowane za pośrednictwem regularnych projektów wybranych w drodze otwartego zaproszenia do składania wniosków i obejmujących działania infrastrukturalne, inwestycyjne i miękkie. Ponadto, ponieważ zidentyfikowane potrzeby wymagają znacznych inwestycji (np. budowa i modernizacja sieci wodociągowych i kanalizacyjnych) w celu wzmocnienia oddziaływania programu, w ramach pisemnego zgłoszenia zastrzeżeń przewidziano realizację dużego projektu infrastrukturalnego (LIP nr 4 z załącznika 3).</p> <p>W każdym działaniu podejmowanym w ramach celu uczestniczą beneficjenci z obu krajów programu. Władze Programu będą dążyć do równego podziału środków pomiędzy beneficjentów z Polski i Ukrainy. Maksymalne dofinansowanie projektów w ramach Programu wynosi 90%. Wsparcie dla beneficjentów w formie</p>

Wybrany cel polityki lub wybrany cel szczegółowy Interreg	Wybrany cel szczegółowy	Priorytet	Uzasadnienie wyboru
			dofinansowania jest powiązane z charakterem programu (brak oczekiwanych dochodów z projektów).
2. Bardziej ekologiczne, niskoemisyjne przejście na gospodarkę bezemisyjną netto i odporną Europę dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetyki, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmiany klimatu i przystosowania się do niej, zapobiegania ryzyku i zarządzania nim oraz	RSO2.7. Poprawa ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej i zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczenie wszelkich form zanieczyszczenia	1. Środowisko	Realizacja tego celu jest szczególnie ważna dla wszystkich obszarów przyrodniczych, zwłaszcza o charakterze transgranicznym. Warsztaty diagnostyczne i analizy społeczno-ekonomiczne pokazują problemy związane z brakiem skoordynowanych wspólnych planów zarządzania strefami chronionymi oraz różnicami w systemach ochrony przyrody między oboma krajami. Szczególnie ważna jest ochrona korytarzy ekologicznych i siedlisk przyrodniczych, a także promowanie przywracania ich warunków dla prawidłowego funkcjonowania ekosystemów poprzez wspieranie zakłóconych procesów naturalnych. Tworzenie nowych lub renowacja przerwanych korytarzy ekologicznych ma również pozytywny wpływ na zwiększenie różnorodności biologicznej. Wszystkie obszary należące do sieci Natura 2000 i Szmaragd, a także obszary chronione prawem krajowym dwóch państw są głównym przedmiotem wsparcia w ramach tego SO. Promowane będzie również tworzenie istniejących i nowych obszarów chronionych.

Wybrany cel polityki lub wybrany cel szczegółowy Interreg	Wybrany cel szczegółowy	Priorytet	Uzasadnienie wyboru
zrównoważonej mobilności miejskiej			<p>Wspierana będzie koncepcja i rozwój zielonej infrastruktury w celu zapewnienia ekologicznych, ekonomicznych i społecznych korzyści z projektów. Zielone, naturalne i półnaturalne przestrzenie zarówno w środowisku wiejskim, jak i miejskim mogą być projektowane, tworzone i zarządzane w celu zapewnienia szerokiego zakresu usług. Działania wspierane w ramach tego pisemnego zgłoszenia zastrzeżeń będą realizowane za pośrednictwem regularnych projektów wybranych w drodze otwartego zaproszenia do składania wniosków i obejmujących działania infrastrukturalne, inwestycyjne i miękkie.</p> <p>W każdym działaniu podejmowanym w ramach celu uczestniczą beneficjenci z obu krajów programu. Władze Programu będą dążyć do równego podziału środków pomiędzy beneficjentów z Polski i Ukrainy. Maksymalne dofinansowanie projektów w ramach Programu wynosi 90%. Wsparcie dla beneficjentów w formie dofinansowania jest powiązane z charakterem programu (brak oczekiwanych dochodów z projektów).</p>
4. Europa bardziej społeczna i sprzyjająca włączeniu	RSO4.5. Zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów	2. Zdrowie	Brak transgranicznych procedur awaryjnych i niedobór personelu medycznego należą do głównych wyzwań na obszarze objętym programem. Ociążenie opieki w nagłych wypadkach jest również

Wybrany cel polityki lub wybrany cel szczegółowy Interreg	Wybrany cel szczegółowy	Priorytet	Uzasadnienie wyboru
społecznemu wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz promowanie przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej		<p>ważnym aspektem, który należy poprawić. Główną przyczyną zgonów na obszarze objętym Programem są choroby układu krążenia i nowotwory Średnia długość życia osób mieszkających w dużych ośrodkach miejskich jest krótsza w porównaniu z tymi, w których urbanizacja jest niższa. W związku z tym należy podjąć działania zapewniające lepszy dostęp do profilaktyki, diagnostyki i specjalistycznej opieki medycznej, w tym opieki geriatrycznej i paliatywnej. Należy dążyć do poprawy dostępu do rozwiązań w zakresie opieki zdrowotnej w dziedzinie informatyzacji placówek opieki zdrowotnej.</p> <p>Dwa bezprecedensowe zagrożenia znacząco wpłynęły na obszar Programu również w zakresie ochrony zdrowia: globalna pandemia COVID-19 oraz rosyjska agresja na Ukrainę. Współpraca w dziedzinie opieki zdrowotnej jest niezbędna do zminimalizowania wpływu tych wyzwań na ludność obszaru przygranicznego. Więzi współpracy nawiązane w czasach kryzysu przydadzą się także w innych okolicznościach. W miarę możliwości należy zachęcać do łatwiejszego dostępu do leczenia i opieki psychiatrycznej i psychologicznej (w tym opieki nad dziećmi).</p>

Wybrany cel polityki lub wybrany cel szczegółowy Interreg	Wybrany cel szczegółowy	Priorytet	Uzasadnienie wyboru
			<p>Działania wspierane w ramach tego pisemnego zgłoszenia zastrzeżeń będą realizowane za pośrednictwem regularnych projektów wybranych w drodze otwartego zaproszenia do składania wniosków i obejmujących działania infrastrukturalne, inwestycyjne i miękkie. Ponieważ zidentyfikowane potrzeby wymagają znacznych inwestycji, w celu wzmocnienia oddziaływania programu przewiduje się realizację trzech dużych projektów infrastrukturalnych (LIP nr 5, 6 i 7 z załącznika 3). Powyższe cele są realizowane w ramach tych LIP, na przykład planowane jest utworzenie Oddziału Opieki Paliatywnej, Mobilnych Grup Leczenia i Oddziału Psychoonkologii we Lwowskim Szpitalu lub utworzenie hospicjum dla pacjentów onkologicznych planowanych w Tarnopolskiej Przychodni Onkologicznej.</p> <p>W każdym działaniu podejmowanym w ramach celu uczestniczą beneficjenci z obu krajów programu. Władze Programu będą dążyć do równego podziału środków pomiędzy beneficjentów z Polski i Ukrainy. Maksymalne dofinansowanie projektów w ramach Programu wynosi 90%. Wsparcie dla beneficjentów w formie dofinansowania jest powiązane z charakterem programu (brak oczekiwanych dochodów z projektów).</p>

Wybrany cel polityki lub wybrany cel szczegółowy Interreg	Wybrany cel szczegółowy	Priorytet	Uzasadnienie wyboru
4. Europa bardziej społeczna i sprzyjająca włączeniu społecznemu wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	RSO4.6. Zwiększenie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych	3. Turystyka	<p>Obszar objęty Programem ma duży potencjał turystyczny, który nie jest w pełni wykorzystany, m.in. ze względu na słabo rozwiniętą infrastrukturę turystyczną oraz negatywne skutki pandemii COVID-19 i wojny na Ukrainie (więcej w pkt 1.2.1.3).</p> <p>Aby efektywniej ją wykorzystać, należy zintensyfikować inwestycje w infrastrukturę oraz działania promocyjne na pograniczu polsko-ukraińskim.</p> <p>Działania wspierane w ramach tego pisemnego zgłoszenia zastrzeżeń będą realizowane za pośrednictwem regularnych projektów wybranych w drodze otwartego zaproszenia do składania wniosków i obejmujących działania infrastrukturalne, inwestycyjne i miękkie. Ponadto, ponieważ zidentyfikowane potrzeby wymagają znacznych inwestycji, w celu wzmocnienia oddziaływania programu przewiduje się realizację dwóch dużych projektów infrastrukturalnych (LIP nr 1 i 2 w załączniku 3).</p> <p>W każdym działaniu podejmowanym w ramach celu uczestniczą beneficjenci z obu krajów programu. Władze Programu będą dążyć</p>

Wybrany cel polityki lub wybrany cel szczegółowy Interreg	Wybrany cel szczegółowy	Priorytet	Uzasadnienie wyboru
			do równego podziału środków pomiędzy beneficjentów z Polski i Ukrainy. Maksymalne dofinansowanie projektów w ramach Programu wynosi 90%. Wsparcie dla beneficjentów w formie dofinansowania jest powiązane z charakterem programu (brak oczekiwanych dochodów z projektów).
Interreg: Lepsze zarządzanie współpracą	ISO6.2 Wzmocnienie skuteczności administracji publicznej poprzez promowanie współpracy prawnej i administracyjnej oraz współpracy między obywatelami, podmiotami społeczeństwa obywatelskiego i instytucjami, w szczególności w celu eliminowania barier prawnych i innych w regionach przygranicznych	4. Współpraca	<p>Współpraca między różnymi zainteresowanymi stronami na obszarze objętym programem jest niewystarczająca. Potrzebne jest stymulowanie i wspieranie rozwoju transgranicznych powiązań między instytucjami, organizacjami pozarządowymi, instytucjami wsparcia biznesu i obywatelami.</p> <p>Ma to na celu stopniowe zmiany w funkcjonowaniu administracji publicznej, poprawę jej efektywności, opartej m.in. na współpracy z mieszkańcami i instytucjami. Prowadzi również do rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i poprawy warunków rozwoju gospodarczego.</p> <p>Obecnie ciągła współpraca transgraniczna opiera się przede wszystkim na nawiązanych od kilku lat kontaktach i relacjach, które mają raczej ograniczony potencjał, biorąc pod uwagę rozległy obszar</p>

Wybrany cel polityki lub wybrany cel szczegółowy Interreg	Wybrany cel szczegółowy	Priorytet	Uzasadnienie wyboru
			<p>Programu oraz szereg potrzeb/wyzwań. Należy wspierać ruchy oddolne i relacje między innymi instytucjami wspierające rozwój współpracy między np. przedsiębiorcami lub organizacjami pozarządowymi.</p> <p>Działania wspierane w ramach programu w ramach pisemnego zgłoszenia zastrzeżeń będą realizowane za pośrednictwem regularnych projektów wybranych w drodze otwartego zaproszenia do składania wniosków i składających się głównie ze środków miękkich. Finansowanie drobnej infrastruktury i inwestycji będzie możliwe w celu zwiększenia wpływu działań miękkich.</p> <p>W każdym działaniu podejmowanym w ramach celu uczestniczą beneficjenci z obu krajów programu. Władze Programu będą dążyć do równego podziału środków pomiędzy beneficjentów z Polski i Ukrainy. Maksymalne dofinansowanie projektów w ramach Programu wynosi 90%. Wsparcie dla beneficjentów w formie dofinansowania jest powiązane z charakterem programu (brak oczekiwanych dochodów z projektów).</p>

Wybrany cel polityki lub wybrany cel szczegółowy Interreg	Wybrany cel szczegółowy	Priorytet	Uzasadnienie wyboru
Interreg: Lepsze zarządzanie współpracą	ISO6.3 Budowanie wzajemnego zaufania, w szczególności poprzez zachęcanie do działań międzyludzkich	4. Współpraca	<p>Współpraca w ramach społeczności i między nimi jest wielką szansą na rozwój dla obu krajów. Istniejąca współpraca transgraniczna między różnymi podmiotami wywodzącymi się ze środowiska publicznego i społeczeństwa obywatelskiego oraz głównie rezydentami nie jest zbyt intensywna. Obecnie ciągła współpraca transgraniczna opiera się przede wszystkim na nawiązanych od kilku lat kontaktach i relacjach, które mają raczej ograniczony potencjał, biorąc pod uwagę rozległy obszar Programu. Potrzebny jest nowy impuls i nowe ruchy oddolne, aby osiągnąć dwa główne cele ustanowione w ramach niniejszego CS:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li data-bbox="1243 895 2116 1222">1. Wzmocnienie wpływu wszystkich pozostałych celów szczegółowych programu, wszystkich inwestycji i działań, które będą realizowane w ramach innych organizacji producentów. W tym celu ogromne znaczenie mają różne wspólne kampanie uświadamiające, inicjatywy edukacyjne i rozwoju wiedzy. <li data-bbox="1243 1251 2116 1401">2. Promowanie i wspieranie nawiązywania nowych kontaktów, relacji i inicjatyw na poziomie międzyludzkim, w celu osiągnięcia długoterminowej współpracy. Podjęcie takich

Wybrany cel polityki lub wybrany cel szczegółowy Interreg	Wybrany cel szczegółowy	Priorytet	Uzasadnienie wyboru
			<p>działań może znacząco zwiększyć zaufanie i nawiązać kontakty międzyludzkie między mieszkańcami obszaru Programu.</p> <p>Działania wspierane w ramach tego zgłoszenia zastrzeżeń będą realizowane za pośrednictwem małych projektów i będą składać się ze środków miękkich. Finansowanie drobnej infrastruktury i inwestycji będzie możliwe w celu zwiększenia wpływu działań miękkich.</p> <p>W każdym działaniu podejmowanym w ramach celu uczestniczą beneficjenci z obu krajów programu. Władze Programu będą dążyć do równego podziału środków pomiędzy beneficjentów z Polski i Ukrainy. Maksymalne dofinansowanie projektów w ramach Programu wynosi 90%. Wsparcie dla beneficjentów w formie dofinansowania jest powiązane z charakterem programu (brak oczekiwanych dochodów z projektów).</p>
Interreg: Bezpieczniejsza i lepiej chroniona Europa	ISO7.4 Inne działania na rzecz bezpieczniejszej Europy	5. Granice	<p>Obszar objęty programem stoi przed ważnym wyzwaniem, jakim jest poprawa funkcjonowania systemu przekraczania granic.</p> <p>Problemy związane są z niewystarczającą liczbą przejść granicznych i długich odpraw, skutkujących długim czasem oczekiwania na</p>

Wybrany cel polityki lub wybrany cel szczegółowy Interreg	Wybrany cel szczegółowy	Priorytet	Uzasadnienie wyboru
			<p>polsko-ukraińskich przejściach granicznych. Zdarzają się również przypadki nielegalnego przekraczania granicy. Kwestie te mają negatywny wpływ na sprawne zarządzanie i sprawną obsługę osób przekraczających granice na obszarze Programu, co utrudnia rozwój turystyki transgranicznej i nawiązywanie trwałych relacji między mieszkańcami pogranicza.</p> <p>Projekty powinny koncentrować się na:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ukierunkowane inwestycje w niezbędny sprzęt i materiały, • wymiana doświadczeń i najlepszych praktyk, wspólne szkolenia, • stworzenie wspólnych procedur na rzecz szybszej i bezpieczniejszej kontroli granicznej i przekraczania granic. <p>Cel szczegółowy stanowi uzupełnienie Funduszu Zintegrowanego Zarządzania Granicami (FZZG), którego celem jest skuteczne zarządzanie przekraczaniem granic zewnętrznych oraz sprostanie wyzwaniom związanym z migracją i potencjalnym przyszłym zagrożeniom na tych granicach, przyczyniając się tym samym do zwalczania poważnej przestępczości o wymiarze transgranicznym (takiej jak przemyt migrantów, handel ludźmi i terroryzm) oraz</p>

Wybrany cel polityki lub wybrany cel szczegółowy Interreg	Wybrany cel szczegółowy	Priorytet	Uzasadnienie wyboru
			<p>zapewniając wysoki poziom bezpieczeństwa wewnętrznego w UE, a jednocześnie działać z pełnym poszanowaniem praw podstawowych i w sposób gwarantujący swobodny przepływ osób w UE.</p> <p>W każdym działaniu podejmowanym w ramach celu uczestniczą beneficjenci z obu krajów programu. Władze Programu będą dążyć do równego podziału środków pomiędzy beneficjentów z Polski i Ukrainy. Maksymalne dofinansowanie projektów w ramach Programu wynosi 90%. Wsparcie dla beneficjentów w formie dofinansowania jest powiązane z charakterem programu (brak oczekiwanych dochodów z projektów).</p>

2. Priorytety

Podstawa prawna : art. 17 ust. 3 lit. d i e

2.1. Priorytet 1: Środowisko

Podstawa prawna : art. 17 ust. 3 lit. d

Priorytet 1: Środowisko

2.1.1. Cel szczegółowy: RSO2.4. Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e

2.1.1.1 Powiązane rodzaje działań oraz ich oczekiwany wkład w realizację wspomnianych celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e ppkt (i), art. 17 ust. 9 lit. c ppkt (ii)

W ramach celu szczegółowego związanego z promocją przystosowania się do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i odporności na klęski żywiołowe realizowane będą następujące inicjatywy:

1. Wspólna promocja i realizacja działań związanych z odpornością na zmiany klimatu – klęski żywiołowe i pożary.

Ze względu na postępujące na całym świecie zmiany klimatyczne należy przeznaczyć odpowiednie środki na działania mające na celu dostosowanie się do tych zmian, zapobieganie klęskom żywiołowym takim, jak burze, susze i pożary oraz zarządzanie ryzykiem w tym obszarze, np. w postaci opracowywania i wdrażania strategii, rozwiązań, programów, innowacyjnych projektów związanych ze zwiększaniem świadomości i ochroną ludności, m.in. poprzez tworzenie systemów budowlanych, infrastruktury i zakup sprzętu do celów zarządzania klęskami żywiołowymi. Obejmuje to również systemową gospodarkę leśną, a także weryfikację infrastruktury wrażliwej na zmianę klimatu. Zakładane są również działania związane z promocją działań adaptacyjnych do zmian klimatu wśród mieszkańców obszaru wsparcia. Wpłynie to pozytywnie na uświadomienie mieszkańcom korzyści ekonomicznych i środowiskowych takich rozwiązań.

Przewiduje się wsparcie wspólnych szkoleń służb mundurowych, ratowniczych i straży pożarnej. Efektem realizacji działań w tym obszarze będzie promocja adaptacji do zagrożeń związanych z klęskami żywiołowymi i pożarami oraz minimalizowanie skutków takich zdarzeń.

2. Wspólne działania mające na celu zapobieganie ryzyku i na inne lokalne zagrożenia i klęski żywiołowe spowodowane działalnością antropogeniczną.

W związku z potencjalnymi zagrożeniami i dość powszechnym występowaniem przemysłu na obszarze wsparcia, proponuje się podjęcie działań wzmacniających odporność na skutki katastrof antropogenicznych, np. wypadków przemysłowych i zarządzania ryzykiem w tym temacie. Przełoży się to na realizację konkretnych projektów, a tym samym podniesie świadomość i zapobiegnie takim zagrożeniom. W ramach tego kierunku działań możliwe jest również wsparcie wspólnego szkolenia służb mundurowych, ratowniczych. Realizowane projekty zmniejszą ryzyko wystąpienia ww. katastrof, a w przypadku ich wystąpienia zapewnią minimalizację związanych z nimi strat.

Dla programu INTERACT i ESPON

2.1.1.1b Określenie pojedynczego beneficjenta lub ograniczonego wykazu beneficjentów i procedura przyznawania środków

Podstawa prawna: art. 17 ust. 9 lit. c ppkt (i)

Nie dotyczy.

2.1.1.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e ppkt (ii), art. 17 ust. 9 lit. c ppkt (iii)

Tabela 2 – Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik	Jednostka miary [255]	Cel pośredni (2024) [200]	Cel końcowy (2029) [200]
1	RSO 2.4	RCO24	Inwestycje w nowe lub zmodernizowane systemy monitorowania, gotowości, ostrzegania i reagowania w kontekście klęsk żywiołowych i katastrof w przypadku klęsk żywiołowych	Euro	0	14 300 000

Priorytet	Cel szczegółowy	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik	Jednostka miary [255]	Cel pośredni (2024) [200]	Cel końcowy (2029) [200]
1	RSO 2.4	RCO81	Uczestnictwo we wspólnych działaniach transgranicznych	Liczba uczestników	0	160
1	RSO 2.4	RCO116	Wspólnie opracowane rozwiązania	Liczba rozwiązań	0	18

Tabela 3 – Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029 r.)	Źródło danych	Uwagi
1	RSO 2.4	RCR36	Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przed niekontrolowanymi pożarami	Liczba osób	0	2021	5 100 000	Własne obliczenia	-
1	RSO 2.4	RCR37	Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przed klęskami żywiołowymi związanymi z klimatem (oprócz powodzi lub niekontrolowanych pożarów)	Liczba osób	0	2021	1 000 000	Własne obliczenia	-
1	RSO 2.4	RCR104	Rozwiązania przyjęte lub zastosowane na szerszą skalę przez organizacje	Liczba rozwiązań przyjętych lub zwiększonych	0	2021	9	Własne obliczenia	-

2.1.1.3 Główne grupy docelowe

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e ppkt (iii), art. 17 ust. 9 lit. c ppkt (iv)

Do grup wsparcia w ramach tego celu szczegółowego zaliczają się następujące instytucje:

- jednostki administracji państwowej, regionalnej i samorządowej, stowarzyszenia tych jednostek oraz instytucje im podległe,
- jednostki ratownicze, jednostki ochrony przeciwpożarowej (w tym straż pożarna), policja i służby graniczne,
- inne podmioty prawa publicznego (np. izby, organy administracji rządowej),
- jednostki szkolnictwa wyższego i instytucje naukowe
- organizacje pozarządowe

KONKRETNE OBSZARY DOCELOWE, W TYM PLANOWANE WYKORZYSTANIE ZINTEGROWANYCH INWESTYCJI TERYTORIALNYCH, ROZWOJU LOKALNEGO KIEROWANEGO PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ LUB INNYCH NARZĘDZI TERYTORIALNYCH

Z uwagi na fakt, że po ukraińskiej stronie obszaru objętego Programem nie ma instrumentów odpowiadających instrumentom stosowanym w Unii Europejskiej, jak np. zintegrowane inwestycje terytorialne, stosowanie szczególnych narzędzi terytorialnych nie ma zastosowania na poziomie Programu. Postanowiono nie wyznaczać żadnych obszarów docelowych, a tym samym wsparciem zostanie objęty cały obszar objęty Programem.

2.1.1.4 Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania zintegrowanych inwestycji terytorialnych, rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność lub innych narzędzi terytorialnych

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e ppkt (iv)

Program nie przewiduje stosowania żadnych narzędzi terytorialnych, o których mowa powyżej.

2.1.1.5 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e ppkt (v)

Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.1.1.6 Indykatywny podział zasobów programu UE według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e ppkt (vi), art. 17 ust. 9 lit. c ppkt (v)

Tabela 4 – Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Cel szczegółowy	Fundusz	Kod	Kwota (w EUR)
1	RSO 2.4	NDICI	059 Działania w zakresie przystosowania się do zmian klimatu oraz zapobieganie ryzykom związanym z klimatem i zarządzanie nimi: pożary, w tym zwiększanie świadomości, ochrona ludności i systemy zarządzania klęskami żywiołowymi i katastrofami, infrastruktura i podejście ekosystemowe	12 000 000.00
1	RSO 2.4	NDICI	060 Działania w zakresie przystosowania się do zmian klimatu oraz zapobieganie ryzykom związanym z klimatem i zarządzanie nimi: inne ryzyka, np. burze i susze, w tym zwiększanie świadomości, ochrona ludności i systemy zarządzania klęskami żywiołowymi i katastrofami, infrastruktura i podejście ekosystemowe	8 000 000.00
1	RSO 2.4	NDICI	061 Zapobieganie ryzykom naturalnym niezwiązanym z klimatem (np. trzęsienia ziemi) oraz wywołanym działalnością człowieka (na przykład awarie przemysłowe) i zarządzanie ryzykami w tym zakresie, w tym zwiększanie świadomości, ochrona ludności i systemy zarządzania klęskami żywiołowymi i katastrofami, infrastruktura i podejście ekosystemowe	5 556 725.91

Tabela 5 – Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Cel szczegółowy	Fundusz	Kod	Kwota (w EUR)
1	RSO 2.4	NDICI	01. Dotacja	25 556 725,91

Tabela 6 – Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Cel szczegółowy	Fundusz	Kod	Kwota (w EUR)
1	RSO2.4	NDICI	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	25 556 725,91

2.1.2. Cel szczegółowy: RSO2.5. Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. E

Promowanie dostępu do wody i zrównoważonej gospodarki wodnej

2.1.2.1 Powiązane rodzaje działań oraz ich oczekiwany wkład w realizację wspomnianych celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e ppkt (i), art. 17 ust. 9 lit. c ppkt (ii)

W ramach tego celu szczegółowego realizowane będą następujące inicjatywy:

1. Wspólne działania mające na celu ochronę i poprawę stanu zasobów wodnych oraz zrównoważoną gospodarkę wodną

W części obszaru objętego Programem wzrasta zużycie wody, dlatego też istotne jest wsparcie gospodarki wodnej, w tym gospodarowania dorzeczami, rozwoju systemów retencji wody deszczowej, infrastruktury oraz innych działań związanych z poprawą jakości wody. Działania mogą być związane z opracowywaniem strategii, rozwiązań, programów i innowacyjnych projektów, które umożliwią podjęcie działań w zakresie ochrony zasobów wodnych i będą promować zrównoważoną gospodarkę wodną na obszarze objętym Programem. Realizując projekty związane z użytkowaniem cieków transgranicznych i jezior międzynarodowych, bardzo ważne jest wzięcie pod uwagę międzynarodowych aktów prawnych, takich jak Konwencja o ochronie i użytkowaniu cieków transgranicznych i jezior międzynarodowych sporządzona w Helsinkach 17 marca 1992 r. Projekty powinny koncentrować się np. na przekierowaniu i oczyszczaniu wody odpływowej (szarej wody) w gospodarstwach domowych, tak aby można ją było ponownie wykorzystać w celu zmniejszenia zużycia świeżej wody potrzebnej do codziennych czynności lub zbieraniu wody deszczowej do wykorzystania w ogrodnictwie i sprzątania. W każdym razie program nie będzie wspierał inwestycji mających na celu ponowne wykorzystanie wody do nawadniania w rolnictwie.

2. Wspólne działania mające na celu rozwój infrastruktury kanalizacyjnej i poprawę gospodarki ściekowej

Wydajność oczyszczalni ścieków w niektórych podregionach maleje (w około 40-50% podregionów w Polsce i w Ukrainie), a w niektórych podregionach część nieoczyszczonych ścieków nadal trafia do jednolitych części wód. Dostęp do kanalizacji jest niewystarczający (szczególnie na obszarach

wiejskich, gdzie z kanalizacji korzysta ok. 70-80% jednostek NUTS3 lub porównywalnie mniej niż 2/5 ludności). Odpowiednie gospodarowanie ściekami komunalnymi ma zasadnicze znaczenie i ma na celu utrzymanie zrównoważonej gospodarki wodnej na obszarze objętym Programem. Projekty w ramach tego działania mają na celu wspieranie racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi

3. Wspólne działania mające na celu poprawę publicznej sieci wodociągowej

Ludność obszaru objętego Programem jest często podłączona do nieefektywnej i przestarzałej publicznej sieci wodociągowej, co powoduje zarówno straty wody, jak i pogorszenie jakości wody pitnej. Dostarczanie wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (infrastruktura do ekstrakcji, uzdatniania, przechowywania i dystrybucji, środki w zakresie efektywności, zaopatrzenie w wodę pitną) ma zasadnicze znaczenie i ma na celu poprawę publicznego zaopatrzenia w wodę na obszarze objętym Programem.

2.1.2.1b. Określenie pojedynczego beneficjenta lub ograniczonego wykazu beneficjentów i procedura przyznawania środków

Podstawa prawna: art. 17 ust. 9 lit. c ppkt (i)

Nie dotyczy.

2.1.2.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e ppkt (ii), art. 17 ust. 9 lit. c ppkt (iii)

Tabela 2 – Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029 r.)
1	RSO2.5	RCO30	Długość nowych lub zmodernizowanych sieci wodociągowych w ramach zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę	km	0	9 265
1	RSO2.5	RCO31	Długość nowych lub zmodernizowanych sieci kanalizacyjnych w ramach zbiorowych systemów odprowadzania ścieków	km	0	21 735

Priorytet	Cel szczegółowy	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029 r.)
1	RSO2.5	RCO81	Uczestnictwo we wspólnych działaniach transgranicznych	Liczba uczestników	0	197
1	RSO2.5	RCO116	Wspólnie opracowane rozwiązania	Liczba rozwiązań	0	7

Tabela 3 – Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029 r.)	Źródło danych	Uwagi
1	RSO2.5	RCR41	Ludność przyłączona do ulepszonych zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę	Liczba osób	0	2021	41 600	Podsumowanie projektu DPI 4.	-
1	RSO2.5	RCR42	Ludność przyłączona do zbiorowych systemów oczyszczania ścieków co najmniej II stopnia	Liczba osób	0	2021	11 400	Podsumowanie projektu DPI 4.	-
1	RSO2.5	RCR104	Rozwiązania przyjęte lub zastosowane na szerszą skalę przez organizacje	Liczba przyjętych rozwiązań	0	2021	4	Własne obliczenia	-

2.1.2.3. Główne grupy docelowe

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e ppkt (iii), art. 17 ust. 9 lit. c ppkt (iv)

Do grup wsparcia w ramach tego celu szczegółowego zaliczają się następujące instytucje:

- jednostki administracji państwowej, regionalnej i samorządowej, stowarzyszenia tych jednostek oraz instytucje im podległe,
- jednostki ratownicze, jednostki ochrony przeciwpożarowej (w tym straż pożarna), policja i służby graniczne,
- inne podmioty prawa publicznego (np. izby, organy administracji rządowej),

- jednostki szkolnictwa wyższego i instytucje naukowe
- organizacje pozarządowe

KONKRETNE OBSZARY DOCELOWE, W TYM PLANOWANE WYKORZYSTANIE ZINTEGROWANYCH INWESTYCJI TERYTORIALNYCH, ROZWOJU LOKALNEGO KIEROWANEGO PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ LUB INNYCH NARZĘDZI TERYTORIALNYCH

Z uwagi na fakt, że po ukraińskiej stronie obszaru objętego Programem nie ma instrumentów odpowiadających instrumentom stosowanym w Unii Europejskiej, jak np. zintegrowane inwestycje terytorialne, stosowanie szczególnych narzędzi terytorialnych nie ma zastosowania na poziomie Programu. Postanowiono nie wyznaczać żadnych obszarów docelowych, a tym samym wsparciem zostanie objęty cały obszar objęty Programem.

2.1.2.4 Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania zintegrowanych inwestycji terytorialnych, rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność lub innych narzędzi terytorialnych

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e ppkt (iv)

Program nie przewiduje stosowania żadnych narzędzi terytorialnych, o których mowa powyżej.

2.1.2.5 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e ppkt (v)

Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.1.2.6 Indykatory podział zasobów programu UE według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e ppkt (vi), art. 17 ust. 9 lit. c ppkt (v)

Tabela 4 – Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Cel szczegółowy	Fundusz	Kod	Kwota (w EUR)
1	RSO2.5	NDICI	062 Dostarczanie wody do spożycia przez ludzi (infrastruktura do celów ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji, działania na rzecz efektywności, zaopatrzenie w wodę do spożycia)	4 500 000.00
1	RSO2.5	NDICI	064 Gospodarka wodna i ochrona zasobów wodnych (w tym gospodarowanie wodami w dorzeczu, konkretne	5 630 253.82

Nr priorytetu	Cel szczegółowy	Fundusz	Kod	Kwota (w EUR)
			działania w zakresie przystosowania się do zmian klimatu, ponowne użycie, ograniczanie wycieków)	
1	RSO2.5	NDICI	065 Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	3 500 000.00

Tabela 5 – Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Cel szczegółowy	Fundusz	Kod	Kwota (w EUR)
1	RSO2.5	NDICI	01. Dotacja	13 630 253,82

Tabela 6 – Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Cel szczegółowy	Fundusz	Kod	Kwota (w EUR)
1	RSO2.5	NDICI	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	13 630 253,82

2.1.3. Cel szczegółowy: RSO2.7. Wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej i zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczenie wszelkich form zanieczyszczeń

Odniesienie: art. 17 ust. 3 lit. E)

Wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej i zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczenie wszelkich form zanieczyszczeń

2.1.3.1 Powiązane rodzaje działań i ich oczekiwany wkład w realizację tych celów szczegółowych oraz w strategię makroregionalną i strategię dotyczące basenów morskich, w przypadku gdy

Odpowiedni

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (i), art. 17 ust. 9 lit. c) ppkt (ii)

W ramach tego celu szczegółowego realizowane będą następujące inicjatywy:

1. Wspólne działania na rzecz ochrony, regeneracji i zrównoważonego użytkowania cennych obszarów chronionych przyrodniczo, ze szczególnym uwzględnieniem transgranicznych obszarów

W celu utrzymania w dobrym stanie chronionych obszarów przyrodniczych należy podjąć działania w celu ich ochrony i regeneracji w celu neutralizacji różnych szkodliwych skutków. Wszystkie obszary należące do sieci Natura 2000 i Emerald oraz obszary chronione prawem krajowym obu krajów są konkretnymi przedmiotami wsparcia. Szczególna uwaga zostanie zwrócona na ich ochronę i zachowanie. Środki przeprowadzone w ramach tego pisemnego zgłoszenia zastrzeżeń również będą płatne uwagą na poprawę łączności transgranicznych korytarzy ekologicznych na obszarze objętym Programem. Tam, gdzie jest to potrzebne i możliwe, w ramach Programu może być finansowane wsparcie rozbudowy istniejących i tworzenia nowych obszarów chronionych.

2. Wspólne działania na rzecz ochrony różnorodności biologicznej i rozwoju zielonej infrastruktury

W celu ochrony i zachowania różnorodności biologicznej na obszarze objętym Programem zaleca się wspieranie wspólnego monitoringu stanu środowiska, a także identyfikować i poprawiać stan obszarów o niskich standardach jakości środowiska. Pomoże to zapobiec potencjalnym zagrożeniom na bieżąco i zapewniają stały wzrost bioróżnorodności i redukcję zanieczyszczeń, a tym samym poprawę jakości życia. Pozyskiwanie danych dot. istniejącej sytuacji środowiskowej pozwoli na doraźne porównania zmian zachodzących na obszarze objętym Programem.

Ze względu na zdiagnozowane problemy obszaru objętego Programem, takie jak obecność nielegalnych składowisk odpadów oraz zła jakość wody, istotne jest wsparcie działań mających na celu podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców. Wspierana będzie edukacja i kształtowanie pozytywnych postaw w tym zakresie.

Ponadto promowana będzie konceptualizacja i rozwój zielonej infrastruktury w projektach w celu zapewnienia korzyści ekologicznych, ekonomicznych i społecznych. Naturalny i rozwiązania wielowymiarowe należy poszukiwać jako alternatywy lub jako uzupełnienie tradycyjnej szarej infrastruktury obejmującej tylko jedną kwestię.

2.1.2.1b. Określenie pojedynczego beneficjenta lub ograniczonego wykazu beneficjentów i procedura przyznawania środków

Podstawa prawna: art. 17 ust. 9 lit. c ppkt (i)

Nie dotyczy.

2.1.2.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e ppkt (ii), art. 17 ust. 9 lit. c ppkt (iii)

Tabela 2 – Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029 r.)
1	RSO2.7	RCO37	Powierzchnia obszarów Natura 2000 objętych działaniami ochronnymi i renaturyzacyjnymi	ha	0	36200
1	RSO2.7	RCO116	Wspólnie opracowane rozwiązania	Liczba przyjętych rozwiązań	0	14
1	RSO2.7	RCO81	Uczestnictwo we wspólnych działaniach transgranicznych	Liczba uczestników	0	115

Tabela 3 – Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029 r.)	Źródło danych	Uwagi
1	RSO2.7	RCR104	Rozwiązania przyjęte lub zastosowane na szerszą skalę przez organizacje	Liczba przyjętych rozwiązań	0	2021	11	Własne obliczenia	-

2.1.2.3. Główne grupy docelowe

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e ppkt (iii), art. 17 ust. 9 lit. c ppkt (iv)

Do grup wsparcia w ramach tego celu szczegółowego zaliczają się następujące instytucje:

- jednostki administracji państwowej, regionalnej i samorządowej, stowarzyszenia tych jednostek oraz instytucje im podległe,
- jednostki ratownicze, jednostki ochrony przeciwpożarowej (w tym straż pożarna), policja i służby graniczne,
- inne podmioty prawa publicznego (np. izby, organy administracji rządowej),
- jednostki szkolnictwa wyższego i instytucje naukowe
- organizacje pozarządowe

KONKRETNE OBSZARY DOCELOWE, W TYM PLANOWANE WYKORZYSTANIE ZINTEGROWANYCH INWESTYCJI TERYTORIALNYCH, ROZWOJU LOKALNEGO KIEROWANEGO PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ LUB INNYCH NARZĘDZI TERYTORIALNYCH

Z uwagi na fakt, że po ukraińskiej stronie obszaru objętego Programem nie ma instrumentów odpowiadających instrumentom stosowanym w Unii Europejskiej, jak np. zintegrowane inwestycje terytorialne, stosowanie szczególnych narzędzi terytorialnych nie ma zastosowania na poziomie Programu. Postanowiono nie wyznaczać żadnych obszarów docelowych, a tym samym wsparciem zostanie objęty cały obszar objęty Programem.

2.1.2.4 Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania zintegrowanych inwestycji terytorialnych, rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność lub innych narzędzi terytorialnych

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e ppkt (iv)

Program nie przewiduje stosowania żadnych narzędzi terytorialnych, o których mowa powyżej.

2.1.2.5 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e ppkt (v)

Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.1.2.6 Indykatywny podział zasobów programu UE według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e ppkt (vi), art. 17 ust. 9 lit. c ppkt (v)

Tabela 4 – Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Cel szczegółowy	Fundusz	Kod	Kwota (w EUR)
1	RSO2.7	NDICI	073 Rekultywacja terenów przemysłowych i terenów zanieczyszczonych	2,037,817.27
1	RSO2.7	NDICI	078 Ochrona, regeneracja i zrównoważone wykorzystanie obszarów Natura 2000	7,500,000.00
1	RSO2.7	NDICI	079 Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej, dziedzictwo naturalne i zasoby naturalne, zielona i niebieska infrastruktura	7,500,000.00

Tabela 5 – Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Cel szczegółowy	Fundusz	Kod	Kwota (w EUR)
1	RSO2.7	NDICI	01. Dotacja	17,037,817.27

Tabela 6 – Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Cel szczegółowy	Fundusz	Kod	Kwota (w EUR)
1	RSO2.7	NDICI	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	17,037,817.27

2.2. Priorytet: 2 - Zdrowie

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. d

2.2.1. Cel szczegółowy: RSO4.5. zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. E

Zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz promowanie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej.

2.2.1.1 Powiązane rodzaje działań oraz ich oczekiwany wkład w realizację wspomnianych celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego

Podstawa: art. 17 ust. 3 lit. e ppkt (i), art. 17 ust. 9 lit. c ppkt (ii)

W celu zapewnienia równego dostępu do opieki zdrowotnej poprzez podejmowanie wspólnych działań na rzecz podnoszenia kwalifikacji personelu medycznego i ratowniczego, rozbudowy infrastruktury oraz doposażenia w sprzęt medyczno-ratowniczy, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, realizowane będą następujące inicjatywy:

1. Poprawa dostępności i rozwoju infrastruktury diagnostyczno-profilaktycznej w różnych dziedzinach medycyny.

Dostępność diagnostyczna, opieka ambulatoryjna oraz profilaktyka należą do najważniejszych wyzwań zdrowotnych dla populacji obszaru objętego Programem i wymagają wsparcia.

Należy wspierać infrastrukturę zdrowotną, aby zapewnić mieszkańcom obszaru objętego Programem lepszy dostęp do usług medycznych, a tym samym zwiększyć ich średnią długość i jakość życia. Działania w tym zakresie mogą obejmować zakup wyposażenia, przebudowę, rozbudowę lub remont obiektów, w których mieszczą się podmioty lecznicze udzielające usługi z zakresu profilaktyki i diagnostyki zdrowotnej. Należy poprawić efektywność rejestracji pacjentów, a także inne działania usprawniające diagnostykę/profilaktykę i jej funkcjonowanie. Proponuje się również podjęcie działań na rzecz stworzenia wspólnej transgranicznej oferty placówek leczniczych udzielających usługi z zakresu profilaktyki lub diagnostyki zdrowotnej na całym obszarze objętym Programem.

2. Wspólne działania poprawiające dostęp do medycyny specjalistycznej, w szczególności medycyny związanej z chorobami układu krążenia i nowotworami oraz medycyny ratunkowej (rozwój infrastruktury zdrowotnej, zakup nowego wyposażenia dla placówek opieki zdrowotnej) oraz medycyny ratunkowej.

Planowane jest wsparcie infrastruktury zdrowotnej i wyposażenia placówek opieki zdrowotnej w celu zapewnienia mieszkańcom obszaru objętego Programem lepszego dostępu do specjalistycznych usług zdrowotnych (w szczególności w zakresie diagnostyki i leczenia chorób sercowo-naczyniowych, nowotworów oraz chorób i zaburzeń psychicznych). Działania te mogą obejmować zakup sprzętu, przebudowę, rozbudowę lub renowację obiektów zapewniających specjalistyczne świadczenia zdrowotne, wsparcie w zakresie poprawy efektywności i odporności istniejących systemów. Projekty mogą również obejmować wsparcie uczelni medycznych w zakupie wyposażenia lub tworzeniu kierunków studiów związanych z medycyną. Proponuje się również podjęcie działań na rzecz stworzenia wspólnej transgranicznej oferty podmiotów leczniczych na całym obszarze objętym Programem.

3. Wspólne działania poprawiające dostęp do opieki długoterminowej, w szczególności rozwój infrastruktury dla opieki geriatrycznej oraz opieki paliatywnej i hospicyjnej.

Ze względu na starzenie się społeczeństwa na obszarze Programu i związane z tym zapotrzebowanie na personel pielęgniarstwa i opiekuńczy, a także specjalistyczny personel medyczny, proponuje się wspieranie rozwoju infrastruktury, kursów i szkoleń, a także promowanie zawodów pokrewnych jako stale rozwijającej się, perspektywicznej branży. Zapewni to lepszy dostęp do opieki długoterminowej, na którą prawdopodobnie będzie coraz większe zapotrzebowanie ze względu na postępujące starzenie się społeczeństwa. Placówki medyczne i miejsca udzielające wszelkiego rodzaju świadczeń zdrowotnych powinny być dostosowane do potrzeb osób starszych i osób z niepełnosprawnościami w celu zapewnienia im łatwego dostępu

do tych miejsc (np. pochylni, toalet itp.) i ich użytkowania. Projekty mogą również obejmować wsparcie uczelni medycznych w zakupie sprzętu lub tworzeniu kierunków studiów związanych z medycyną. Planowane jest również zwiększenie dostępności usług opiekuńczych dla osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji ekonomicznej i wykluczonych. Program wspiera również działania skierowane do rodzin borykających się z takimi problemami, jak opieka nad osobami starszymi lub niesamodzielnymi, wymagającymi opieki, a także usługi środowiskowe. Nie przewiduje się jednak wsparcia dla placówek opieki stacjonarnej. Inwestycje w infrastrukturę społeczną i zdrowotną będą musiały być w pełni zgodne z wymogami Konwencji ONZ o Prawach Osób z Niepełnosprawnościami, w tym z uwagami ogólnymi nr 5 i uwagami końcowymi Komitetu do spraw Praw Osób z Niepełnosprawnościami, z należyтым poszanowaniem zasad równości, wolności wyboru, prawa do niezależnego życia, dostępności i zakazu wszelkich form segregacji. Inwestycje będą musiały wykazać zgodność ze strategią deinstytucjonalizacji oraz odpowiednią polityką UE i ramami prawnymi służącymi przestrzeganiu zobowiązań w zakresie praw człowieka, a mianowicie Kartą Praw Podstawowych, Europejskim Filarem Praw Socjalnych i Strategią na rzecz Praw Osób z Niepełnosprawnościami na lata 2021–2030.

4. Wspólne działania zapobiegające występowaniu i skutkom zdarzeń kryzysowych, takich jak epidemie czy konflikty zbrojne (ze szczególnym uwzględnieniem zjawisk lokalnych).

W ostatnich latach pandemia COVID-19 była jednym z głównych wyzwań dla polskiego i ukraińskiego systemu ochrony zdrowia. Od lutego 2022 r. dla części ukraińskiej są to konsekwencje wojny. Działania mające na celu zapobieganie występowaniu i skutkom takich zdarzeń kryzysowych powinny być odpowiednio wspierane np. poprzez opracowywanie i wdrażanie strategii, planów działania, rozwiązań, innowacyjnych programów i projektów, a także wypracowywanie rozwiązań wspierających wykorzystanie potencjału wolontariatu w służbach ratowniczych oraz opracowywanie transgranicznych procedur ratowniczych. Efektem realizacji działań w tym obszarze będzie minimalizacja skutków zdarzeń kryzysowych. Działania te powinny uzupełniać krajowe rozwiązania w dziedzinie opieki zdrowotnej i powinny być wdrażane na szczeblu lokalnym w zależności od zidentyfikowanych potrzeb transgranicznych w tym zakresie.

5. Wspólne działania mające na celu rozwój cyfryzacji w ochronie zdrowia (w tym rozwój telemedycyny).

Aby zapewnić skuteczniejszą i nowocześniejszą opiekę zdrowotną oraz właściwą koordynację usług udzielanych przez podmioty lecznicze na obszarze objętym Programem, proponuje się podjęcie działań na rzecz wspierania cyfryzacji opieki zdrowotnej. Pomoc w tym zakresie może

obejmować dofinansowanie urządzeń informatycznych, oprogramowania (włączając w to usługi telemedyczne), przechowywania i obsługi dokumentacji medycznej w formie cyfrowej oraz szkolenia pracowników z zakresu obsługi systemu informatycznego. Technologia informacyjna jest postrzegana jako środek usprawniający proces świadczenia opieki zdrowotnej - od profilaktyki, przez diagnozę, po monitorowanie efektów leczenia i stanu zdrowia. Należy wspierać umożliwienie wspólnych działań transgranicznych personelu medycznego. Ponadto, w celu ułatwienia dostępu do usług medycznych wszystkim mieszkańcom obszaru objętego Programem, można wesprzeć stworzenie zintegrowanego systemu informacji o możliwościach i zasadach korzystania z opieki zdrowotnej w kraju sąsiadującym.

6. Wspólne działania podnoszące kwalifikacje i efektywność personelu medycznego i ratowniczego.

Proponuje Rozwój operacyjności służb medycznych i ratowniczych, a także zdobywanie nowych umiejętności przez personel medyczny i ratowniczy poprawi ich szybkość reagowania i jakość pomocy udzielanej mieszkańcom i turystom. Oprócz inwestycji w niezbędny sprzęt i infrastrukturę, Program będzie wspierał organizację wspólnych spotkań wymiany dobrych praktyk, szkoleń i warsztatów mających na celu podnoszenie kwalifikacji i zwracanie uwagi na wspólne problemy w zakresie ochrony zdrowia i służb ratowniczych na obszarze objętym Programem.

2.2.1.1b. Określenie pojedynczego beneficjenta lub ograniczonego wykazu beneficjentów i procedura przyznawania środków

Podstawa prawna: art. 17 ust. 9 lit. c ppkt (i)

Nie dotyczy.

2.2.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e ppkt (ii), art. 17 ust. 9 lit. c ppkt (iii)

Tabela 2 – Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029 r.)
2	RSO4.5.	RCO69	Pojemność nowych lub zmodernizowanych placówek opieki zdrowotnej	Liczba osób/rok	0	167 000
2	RSO4.5.	RCO116	Wspólnie opracowane rozwiązania	Liczbarozwiązań	0	37

Tabela 3 – Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029 r.)	Źródło danych	Uwagi
2	RSO4.5	RCR73	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek opieki zdrowotnej	Liczba użytkowników/rok	0	2021	117 000	Własne obliczenia	-
2	RSO4.5	RCR104	Rozwiązania przyjęte lub zastosowane na szerszą skalę przez organizacje	Liczba zastosowanych rozwiązań	0	2021	18	Własne obliczenia	-

2.2.1.3. Główne grupy docelowe

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e ppkt (iii), art. 17 ust. 9 lit. c ppkt (iv)

Do grup wsparcia w ramach tego celu szczegółowego zaliczają się następujące instytucje:

- jednostki administracji państwowej, regionalnej i samorządowej, stowarzyszenia tych jednostek oraz podległe im instytucje zajmujące się opieką zdrowotną,
- podmioty lecznicze, w tym udzielające opieki długoterminowej,
- personel medyczny, w tym służby ratownicze (np. górskie służby ratownicze),
- podmioty szkolnictwa wyższego np.: uczelnie medyczne, podmioty edukacyjne w ochronie zdrowia, itd.,
- organizacje pozarządowe zajmujące się kwestiami w ramach tego celu szczegółowego (w tym organizacje i stowarzyszenia ratownicze),
- instytucje organizujące grupy szczególnie wrażliwe lub opiekujące się nimi,
- instytucje działające na rzecz migrantów i uchodźców.

KONKRETNE OBSZARY DOCELOWE, W TYM PLANOWANE WYKORZYSTANIE ZINTEGROWANYCH INWESTYCJI TERYTORIALNYCH, ROZWOJU LOKALNEGO KIEROWANEGO PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ LUB INNYCH NARZĘDZI TERYTORIALNYCH

Z uwagi na fakt, że po ukraińskiej stronie obszaru objętego Programem nie ma instrumentów odpowiadających instrumentom stosowanym w Unii Europejskiej (takich jak np. zintegrowane inwestycje terytorialne), stosowanie szczególnych narzędzi terytorialnych nie ma zastosowania na poziomie Programu. Postanowiono nie wyznaczać żadnych obszarów docelowych, a tym samym wsparciem zostanie objęty cały obszar objęty Programem.

2.2.1.4. Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania zintegrowanych inwestycji terytorialnych, rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność lub innych narzędzi terytorialnych

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e ppkt (iv)

Program nie przewiduje stosowania żadnych narzędzi terytorialnych, o których mowa powyżej.

2.2.1.5. Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e ppkt (v)

Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.2.1.6. Indykatywny podział zasobów programu UE według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e ppkt (vi), art. 17 ust. 9 lit. c ppkt (v)

Tabela 4 – Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kod	Kwota (EUR)
2	RSO4.5	NDICI	128 Infrastruktura zdrowotna	18 705 888.36
2	RSO4.5	NDICI	129 Wyposażenie opieki zdrowotnej	15 000 000.00
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kod	Kwota (EUR)
2	RSO4.5	NDICI	130 Aktywa ruchome opieki zdrowotnej	8 000 000.00
2	RSO4.5	NDICI	131 Cyfryzacja w opiece zdrowotnej	2 000 000.00

2	RSO4.5	NDICI	160 Działania na rzecz poprawy dostępności, efektywności i odporności systemów opieki zdrowotnej (z wyłączeniem infrastruktury)	4 000 000.00
---	--------	-------	---	--------------

Tabela 5 – Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Cel szczegółowy	Fundusz	Kod	Kwota (w EUR)
2	RSO4.5	NDICI	01. Dotacja	<u>47 705 888,36</u>

Tabela 6 – Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Cel szczegółowy	Fundusz	Kod	Kwota (w EUR)
2	RSO4.5	NDICI	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	<u>47 705 888,36</u>

2.3. Priorytet: 3 –Turystyka

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. d

2.3.1. Cel szczegółowy: RSO4.6. Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e

2.3.1.1 Powiązane rodzaje działań oraz ich oczekiwany wkład w realizację wspomnianych celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego

Podstawa: art. 17 ust. 3 lit. e ppkt (i), art. 17 ust. 9 lit. c ppkt (ii)

Pielęgnowanie i promowanie lokalnych tradycji i atrakcji turystycznych przyciąga uwagę turystów, a tym samym zachęca ich do odwiedzenia konkretnych atrakcji. W rezultacie ruch turystyczny generuje zysk, co zwiększa rolę turystyki w rozwoju gospodarczym.

Wielokulturowość obszaru, aktywne jednostki kulturowe, cenne obszary przyrodnicze oraz istnienie tradycji ludowych, rzemiosła ludowego i zasobów materialnych dziedzictwa kulturowego stanowią kapitał, którego właściwe wykorzystanie może umożliwić rozwój gospodarczy i społeczny obszaru objętego Programem. Kulturowanie i promowanie lokalnych tradycji, wspólne transgraniczne przedsięwzięcia kulturalne, dbałość o cenne obszary przyrodnicze oraz obiekty dziedzictwa i inne działania na rzecz wykorzystania walorów turystycznych mają zasadnicze znaczenie dla rozwoju obszaru

transgranicznego. Działania wspierane w ramach Priorytetu są planowane i realizowane zgodnie z założeniami inicjatywy "Nowy Europejski Bauhaus"

W ramach celu szczegółowego związanego ze zwiększeniem roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, integracji społecznej i rozwoju innowacji społecznych Program wspiera takie działania, jak:

1. Wspólne działania mające na celu ochronę, rozwój i promocję dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury, w tym rozwój infrastruktury turystycznej.

Na obszarze objętym Programem kilka obiektów (lub grup obiektów) znajduje się na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO, inne obiekty i obszary o szczególnej wartości kulturowej, a także obiekty świadczące usługi kulturalne, np. muzea, skanseny, galerie sztuki itp. Obszar ten ma szczególny potencjał do rozwoju turystyki poprzez promocję cennych kulturowo obszarów i obiektów, a także dziedzictwa niematerialnego. Kraje objęte Programem mają wiele wspólnych doświadczeń historycznych, których pozytywne aspekty warto podkreślić w celu wzmocnienia więzi między społecznościami lokalnymi. Potencjalny wzrost liczby turystów zapewnia przestrzeń do rozwoju przedsiębiorstw świadczących usługi w branży turystycznej, np. zakwaterowanie, gastronomię czy inne usługi rekreacyjne, rozrywkowe czy kulturalne. Tworzenie nowych (np. muzeów) i renowacja istniejących obiektów dziedzictwa kulturowego, pozwalająca na ich zachowanie dla przyszłych pokoleń, a także zwiększenie dostępności do istniejących obiektów dziedzictwa kulturowego, np. dla osób z niepełnosprawnościami, będą wspierane poprzez rozwój infrastruktury i inwestycje. Wsparcie w ramach Programu będzie komplementarne do interwencji realizowanej w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027. Zaangażowanie w działania władz lokalnych oraz przedsiębiorców i lokalnych liderów wzmocni integrację społeczną i pozwoli na lepszą promocję dziedzictwa kulturowego tego obszaru. Inicjatywy mające na celu wspieranie działalności kulturalnej (prowadzonej przez organizacje pozarządowe), np. organizowanie wydarzeń promujących dziedzictwo niematerialne obszaru objętego Programem. Proponuje się również podjęcie działań polegających na nawiązaniu długoterminowej, transgranicznej współpracy pomiędzy instytucjami zajmującymi się szczególnie cennymi obiektami dziedzictwa a instytucjami kultury.

Ważne są nie tylko same cenne obiekty, ale także ich łatwy dostęp. Program skupi się na środkach transportu przyjaznych dla klimatu i będzie inwestował w infrastrukturę rowerową.

W ramach tego celu szczegółowego istotna mogłaby być również digitalizacja dziedzictwa kulturowego i dostępność w Internecie, ponieważ możliwe byłoby ich wykorzystanie jako środka ochrony i promowania dziedzictwa kulturowego i turystyki. Program będzie dążył do komplementarności z inicjatywami takimi jak działanie mające na celu ratowanie cyfrowej

dokumentacji ukraińskiego dziedzictwa kulturowego pod nazwą "Save the Ukraine Monuments (SUM)" podjęte przez 4CH (Europejskie Centrum Kompetencji ds. Ochrony Dziedzictwa Kulturowego), finansowane z grantu Komisji Europejskiej.

2. Wspólne działania mające na celu promocję dziedzictwa przyrodniczego i ekoturystyki, w tym rozwój infrastruktury turystycznej.

Wsparcie udzielane jest na rzecz promocji dziedzictwa przyrodniczego i zrównoważonej turystyki pozwalającej na ochronę przyrody dla przyszłych pokoleń. Zaangażowanie w te działania władz lokalnych, przedsiębiorców i lokalnych liderów wzmocni integrację społeczną i pozwoli na lepszą promocję dziedzictwa przyrodniczego tego obszaru. Istotne będą również inicjatywy mające na celu wspieranie działań promocyjnych prowadzonych przez organizacje pozarządowe, np. organizowanie wydarzeń promujących dziedzictwo przyrodnicze obszaru objętego Programem. Proponuje się działania polegające na nawiązaniu długoterminowej, transgranicznej współpracy między instytucjami zajmującymi się ochroną, rozwojem i promocją dziedzictwa przyrodniczego oraz ekoturystyką. Rozwój infrastruktury rowerowej jest jednym z zalecanych środków promowania ekoturystyki. W tym kontekście będą podejmowane działania uzupełniające dotyczące podnoszenia świadomości społecznej w zakresie modeli transportu nisko- i zero-emisyjnego.

3. Wspólne działania mające na celu dostosowanie umiejętności i kwalifikacji zawodowych w dziedzinie turystyki do potrzeb rynku turystycznego i zmian na nim zachodzących.

Ze względu na szczególne walory turystyczne (kulturowe i przyrodnicze), niedostatecznie wykorzystywany potencjał turystyczny oraz odpływ zasobów ludzkich (zwłaszcza wykształconej młodzieży) do regionów o wyższym potencjale rozwojowym, proponuje się podjęcie działań mających na celu zwiększenie przedsiębiorczości związanej z turystyką na obszarze objętym Programem. Pozwoli to na efektywniejsze wykorzystanie potencjału tego obszaru. Wsparcie planowane jest m.in. poprzez kursy, szkolenia czy warsztaty na temat tego, jak założyć i wypromować przedsiębiorstwo w branży turystycznej oraz jak skutecznie nim zarządzać. Jednym z kluczowych czynników rozwoju turystyki jest baza noclegowo-gastronomiczna dostosowana do potrzeb odwiedzających (głównie podmiotów prywatnych), dlatego stymulowanie rozwoju tych podmiotów może szczególnie przyczynić się do zwiększenia atrakcyjności turystycznej obszaru objętego Programem.

Proponuje się również promowanie klastrów turystycznych (w tym ich tworzenie) i aktywne uczestnictwo w nich podmiotów zaangażowanych w działalność turystyczną lub kulturalną. Ponadto wspierane będą działania promujące i tworzące wspólne produkty turystyczne, m.in.

szlaki turystyczne (np. piesze, wędrowne, rowerowe, wodne itp.) zwiększające atrakcyjność pogranicza i zapewniające zaplecze turystyczne na obszarze przygranicznym.

Obszar objęty Programem ma duży potencjał do rozwoju agroturystyki, np. ze względu na duży udział obszarów wiejskich i cennych przyrodniczo. Proponowane są działania polegające na tworzeniu np. wspólnych broszur, przewodników turystycznych, filmów, kampanii reklamowych i wizyt studyjnych w celu promowania obszaru jako atrakcyjnego, ze spójną ofertą turystyczną. Zaangażowanie w działania władz lokalnych, przedsiębiorców, partnerów środowiskowych, a także lokalnych liderów, wzmocni integrację społeczną i pozwoli na lepszą ochronę, rozwój i promocję walorów turystycznych.

2.3.1.1b. Określenie pojedynczego beneficjenta lub ograniczonego wykazu beneficjentów i procedura przyznawania środków

Podstawa prawna: art. 17 ust. 9 lit. c ppkt (i)

Nie dotyczy.

2.3.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e ppkt (ii), art. 17 ust. 9 lit. c ppkt (iii)

Tabela 2 – Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029 r.)
3	RSO4.6	RCO58	Wspierana infrastruktura rowerowa	Kilometry	0	119
3	RSO4.6	RCO77	Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych	0	52
3	RSO4.6	RCO115	Wspólnie organizowane transgraniczne wydarzenia publiczne	Liczba wydarzeń	0	82
3	RSO4.6	RCO116	Wspólnie opracowane rozwiązania	Liczbarozwiązań	0	31

Tabela 3 – Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029 r.)	Źródło danych	Uwagi
3	RSO4.6	RCR77	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	Liczba odwiedzających/rok	0	2021	1 450 000	Własne obliczenia	-
3	RSO4.6	RCR104	Rozwiązania przyjęte lub zastosowane	Liczba rozwiązań	0	2021	15	Własne obliczenia	-

Priorytet	Cel szczegółowy	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029 r.)	Źródło danych	Uwagi
			na szerszą skalę przez organizacje						

2.3.1.3. Główne grupy docelowe

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e ppkt (iii), art. 17 ust. 9 lit. c ppkt (iv)

Do grup wsparcia w ramach tego celu szczegółowego zaliczają się :

- jednostki administracji państwowej, regionalnej i samorządowej, stowarzyszenia tych jednostek i podległe im instytucje,
- inne podmioty prawa publicznego (np. izby, organy administracji rządowej),
- jednostki szkolnictwa wyższego i instytucji naukowe,
- administracje i zarządy obszarów ochrony przyrody, takie jak parki narodowe, parki przyrody, parki krajobrazowe, rezerваты biosfery itp.,
- instytucje działające na rzecz rozwoju kadr,
- organizacje pozarządowe,
- Przedsiębiorcy.

KONKRETNE OBSZARY DOCELOWE, W TYM PLANOWANE WYKORZYSTANIE ZINTEGROWANYCH INWESTYCJI TERYTORIALNYCH, ROZWOJU LOKALNEGO KIEROWANEGO PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ LUB INNYCH NARZĘDZI TERYTORIALNYCH

Z uwagi na fakt, że po ukraińskiej stronie obszaru objętego Programem nie ma instrumentów odpowiadających instrumentom stosowanym w Unii Europejskiej, jak np. zintegrowane inwestycje terytorialne, stosowanie szczególnych narzędzi terytorialnych nie ma zastosowania na poziomie Programu. Postanowiono nie wyznaczać żadnych obszarów docelowych, a tym samym wsparciem zostanie objęty cały obszar objęty Programem.

2.3.1.4. Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania zintegrowanych inwestycji terytorialnych, rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność lub innych narzędzi terytorialnych

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e ppkt (iv)

Program nie przewiduje stosowania żadnych narzędzi terytorialnych, o których mowa powyżej.

2.3.1.5. Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e ppkt (v)

Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.3.1.6. Indykatorywny podział zasobów programu UE według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e ppkt (vi), art. 17 ust. 9 lit. c ppkt (v)

Tabela 4 – Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Cel szczegółowy	Fundusz	Kod	Kwota (w EUR)
3	RSO4.6	NDICI	083 Infrastruktura rowerowa	11 000 000.00
3	RSO4.6	NDICI	165 Ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych	3 594 543.18
3	RSO4.6	NDICI	166 Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury	14 500 000.00
3	RSO4.6	NDICI	167 Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki poza obszarami Natura 2000	13 500 000.00

Tabela 5 – Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Cel szczegółowy	Fundusz	Kod	Kwota (w EUR)
3	RSO4.6	NDICI	01. Dotacja	<u>42 594 543,18</u>

Tabela 6 – Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Cel szczegółowy	Fundusz	Kod	Kwota (w EUR)
3	RSO4.6	NDICI	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	<u>42 594 543,18</u>

2.4. Priorytet: 4 - Współpraca

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. d

2.4.1. Cel szczegółowy: ISO6.2. zwiększanie sprawności administracji publicznej w drodze wspierania współpracy prawnej i administracyjnej oraz współpracy między obywatelami, podmiotami społeczeństwa obywatelskiego i instytucjami, w szczególności w celu wyeliminowania przeszkód

prawnych i innych przeszkód w regionach przygranicznych (komponenty A, C, D i, w stosownych przypadkach, komponent B)

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e

2.4.1.1 Powiązane rodzaje działań oraz ich oczekiwany wkład w realizację wspomnianych celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego

Podstawa: art. 17 ust. 3 lit. e ppkt (i), art. 17 ust. 9 lit. c ppkt (ii)

Jednym z wyzwań stojących przed obszarem objętym Programem jest efektywne i skuteczne funkcjonowanie administracji publicznej, m.in. realizacja wspólnych działań na rzecz rozwoju tego obszaru. W celu zwiększenia efektywności administracji publicznej planowane jest podjęcie wspólnych działań takich jak:

- promocja współpracy transgranicznej prawnej i administracyjnej na dwóch poziomach - między instytucjami oraz między obywatelami i instytucjami;
- zwiększenie i poprawa jakości współpracy transgranicznej pomiędzy podmiotami na obszarze objętym Programem;
- poprawa dostępu do informacji na temat warunków prawnych, podatkowych i formalnych związanych z działalnością gospodarczą i publiczną na obszarze objętym Programem, promowanie wspólnych działań przyczyniających się do zrównoważonego rozwoju podmiotów prywatnych i publicznych.

Działania wspierane w ramach tego celu szczegółowego będą planowane i realizowane zgodnie z założeniami inicjatywy "Nowy Europejski Bauhaus".

2.4.1.1b. Określenie pojedynczego beneficjenta lub ograniczonego wykazu beneficjentów i procedura przyznawania środków

Podstawa prawna: art. 17 ust. 9 lit. c ppkt (i)

Nie dotyczy.

2.4.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e ppkt (ii), art. 17 ust. 9 lit. c ppkt (iii)

Tabela 2 – Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029 r.)
4	ISO6.2	RCO83	Wspólnie opracowane strategie i plany działania	Strategia/plan działania	0	6
4	ISO6.2	RCO116	Wspólnie opracowane rozwiązania	Liczba rozwiązań	0	8

Tabela 3 – Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029 r.)	Źródło danych	Uwagi
4	ISO6.2	RRC79	Wspólne strategie i plany działania wdrożone przez organizacje	Liczba wspólnych strategii / planów działania	0	2021	6	Własne obliczenia	-
4	ISO6.2	RRC104	Rozwiązania przyjęte lub zastosowane na szerszą skalę przez organizacje	Liczbarozwiązań	0	2021	4	Własne obliczenia	-

2.4.1.3. Główne grupy docelowe

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e ppkt (iii), art. 17 ust. 9 lit. c ppkt (iv)

Do grup wsparcia w ramach tego celu szczegółowego zaliczają się następujące instytucje:

- jednostki administracji państwowej, regionalnej i samorządowej, stowarzyszenia tych jednostek i podległe im instytucje,
- inne podmioty prawa publicznego (np. izby, organy administracji rządowej),

- jednostki ratownicze, jednostki ochrony przeciwpożarowej (w tym straż pożarna) oraz policja,
- organizacje pozarządowe (w tym działające na rzecz migrantów i uchodźców),
- jednostki szkolnictwa wyższego i instytucje naukowe,
- stowarzyszenia i organizacje aktywizujące gospodarke, ośrodki technologiczne (np. izby gospodarcze lub handlowe, instytucje otoczenia biznesu),
- instytucje organizujące grupy szczególnie wrażliwe lub opiekujące się nimi,
- Instytucje działające na rzecz migrantów i uchodźców.

KONKRETNE OBSZARY DOCELOWE, W TYM PLANOWANE WYKORZYSTANIE ZINTEGROWANYCH INWESTYCJI TERYTORIALNYCH, ROZWOJU LOKALNEGO KIEROWANEGO PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ LUB INNYCH NARZĘDZI TERYTORIALNYCH

Z uwagi na fakt, że po ukraińskiej stronie obszaru objętego Programem nie ma instrumentów odpowiadających instrumentom stosowanym w Unii Europejskiej, jak np. zintegrowane inwestycje terytorialne, stosowanie szczególnych narzędzi terytorialnych nie ma zastosowania na poziomie Programu. Postanowiono nie wyznaczać żadnych obszarów docelowych, a tym samym wsparciem zostanie objęty cały obszar objęty Programem.

2.4.1.4. Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania zintegrowanych inwestycji terytorialnych, rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność lub innych narzędzi terytorialnych

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e ppkt (iv)

Program nie przewiduje stosowania żadnych narzędzi terytorialnych, o których mowa powyżej.

2.4.1.5. Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e ppkt (v)

Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.4.1.6. Indykatywny podział zasobów programu UE według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e ppkt (vi), art. 17 ust. 9 lit. c ppkt (v)

Tabela 4 – Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Cel szczegółowy	Fundusz	Kod	Kwota (w EUR)
4	ISO6.2	NDICI	171 Poprawa współpracy z partnerami w ramach danego państwa członkowskiego i poza nim	<u>2 555 672,59</u>
4	ISO6.2	NDICI	173 Wzmacnianie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych i zainteresowanych stron do wdrażania projektów i inicjatyw w zakresie współpracy terytorialnej w kontekście transgranicznym, transnarodowym, morskim i międzyregionalnym	<u>2 555 672,59</u>

Tabela 5 – Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Cel szczegółowy	Fundusz	Kod	Kwota (w EUR)
4	ISO6.2	NDICI	01. Dotacja	<u>5 111 345,18</u>

Tabela 6 – Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Cel szczegółowy	Fundusz	Kod	Kwota (w EUR)
4	ISO6.2	NDICI	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	<u>5 111 345,18</u>

2.4.2. Cel szczegółowy: ISO6.3 Budowanie wzajemnego zaufania, w szczególności poprzez wspieranie działań ułatwiających kontakty międzyludzkie

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e)

2.4.2.1 Powiązane rodzaje działań oraz ich oczekiwany wkład w realizację wspomnianych celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego

Podstawa: art. 17 ust. 3 lit. e ppkt (i), art. 17 ust. 9 lit. c ppkt (ii)

W ramach celu szczegółowego związanego z budowaniem wzajemnego zaufania poprzez zachęcanie do działań ułatwiających kontakty międzyludzkie, realizowane będą następujące działania tematyczne

zwiększające zaangażowanie i udział mieszkańców obszaru objętego Programem we współpracy transgranicznej, takie jak:

1. Integracja mieszkańców obszaru Programu w dziedzinie sztuki i kultury

Aby umożliwić szerokiej grupie odbiorców różne formy integracji społecznej proponuje się stworzenie możliwości wzmocnienia kontaktów między mieszkańcami regionu transgranicznego w dziedzinie sztuki i kultury. Wydarzenia i inicjatywy zachęcające odbiorców docelowych do wspólnego wyczynu kulturalnego i kreatywnego, wspólne działania między instytucjami kultury i sztuki oraz organizacjami pozarządowymi po drugiej stronie granicy, wspólna ochrona i promocja obiektów dziedzictwa kulturowego i artystycznego, wspólne włączenie społeczno-kulturowe i artystyczne osób o specjalnych potrzebach przyczynią się do ustanowienia trwałych relacji między przedstawicielami obszaru objętego Programem. **Działania wspierane w ramach tego celu szczegółowego będą planowane i realizowane zgodnie z założeniami inicjatywy "Nowy Europejski Bauhaus".**

2. Współpraca transgraniczna w dziedzinie edukacji

Aby umożliwić kształtowanie świadomości regionalnej ponad granicami i dać bodziec zarówno do osobistego, jak i wspólnego rozwoju społeczno-kulturalnego mieszkańcom obszaru objętego Programem, proponuje się przeznaczenie środków na działania edukacyjne. Inicjatywy takie jak adaptacja innowacyjnych technologii i rozwiązań edukacyjnych i naukowych w regionie transgranicznym oraz wspólne tworzenie nowej, dostępnej, transgranicznej oferty edukacyjnej dla osób w każdym wieku. Aby to osiągnąć, należy skupić się na dostępności i opracować kursy szkoleniowe dla ekspertów ds. dostępności, którzy będą m.in. odpowiedzialni za zapewnienie, że wytworzone treści cyfrowe są dostępne dla wszystkich użytkowników. Uzgadnianie wspólnych programów edukacyjnych między instytucjami edukacyjnymi ponad granicami oraz ustanawianie oficjalnych inicjatyw współpracy instytucjonalnej, wymiana młodzieży, szkolenia, seminaria będą okazją do wzmocnienia więzi między uczestnikami i stworzenia długotrwałych relacji na obszarze objętym Programem, kładąc nacisk na włączenie społeczne, dostępność i wzajemny szacunek mieszkańców regionu.

3. Wspólne oddolne inicjatywy dotyczące środowiska i zmiany klimatu

Program uwzględni również dużą liczbę uchodźców, którzy przedostali się z Ukrainy do Polski. W tym kontekście wspierane będzie opracowywanie i wdrażanie systemowych rozwiązań i działań ułatwiających integrację ukraińskich dzieci i studentów w polskich placówkach oświatowo-opiekuńczych. Zaangażowanie ludności obszaru objętego Programem we wspólne inicjatywy jest

konieczne, aby wspomagać zapobieganie zmianom klimatu i przystosowanie się do nich oraz w celu zminimalizowania ich skutków. Konieczne jest, aby edukacja ekologiczna i klimatyczna stała się integralną częścią projektów. Duże znaczenie ma również podnoszenie świadomości na temat problemów w tej dziedzinie oraz celów odzwierciedlonych m.in. w inicjatywie "Nowy Europejski Bauhaus". Potrzebne są inicjatywy tworzące warunki i konkretne rozwiązania dla promocji ekologicznego stylu życia, monitorowania, oceny, zapobiegania i rozwiązywania wspólnych problemów społeczności lokalnych związanych z ochroną przyrody i zmianami klimatu oraz odpowiednie odzwierciedlenie tych kwestii na poziomie regionalnym. Ochrona obiektów lokalnego dziedzictwa przyrodniczego oraz promocja specyfiki przyrodniczej regionu, a także innowacyjne rozwiązania środowiskowe na małą skalę dotyczące konkretnych widocznych ulepszeń lokalnych warunków środowiskowych zaowocują podniesieniem świadomości ludności co do rzeczywistego zakresu zagadnień środowiskowych i miejmy nadzieję, że stworzą niezwykle ważną postawę i wizję ich rozwiązania, poczynając od mniejszej skali i przechodząc do globalnych zrównoważonych inicjatyw klimatycznych i środowiskowych.

4. Inicjatywy integracyjne i budowanie zdolności w dziedzinie opieki zdrowotnej i bezpieczeństwa

W celu kształtowania postaw prozdrowotnych wśród społeczności regionu transgranicznego, zwłaszcza dzieci i młodzieży, można zapewnić wspólne inicjatywy na rzecz promowania regularnych badań lekarskich oraz aktualizacji aspektów higieny i zdrowia publicznego (które nie są sprzeczne z obecnie ustalonymi krajowymi i międzynarodowymi zasadami i standardami). Inne działania wspierające podnoszenie świadomości i budowanie zdolności społeczności lokalnych w zakresie pierwszej pomocy dla odległych terytoriów transgranicznych, praktyczne rozwiązania na małą skalę i synergia w zakresie opieki zdrowotnej, sytuacji nadzwyczajnych mają na celu uszczegółowienie i uzupełnienie szerokiego zakresu inicjatyw przewidzianych w priorytecie „Zdrowie”.

2.4.2.1b. Określenie pojedynczego beneficjenta lub ograniczonego wykazu beneficjentów i procedura przyznawania środków

Podstawa prawna: art. 17 ust. 9 lit. c ppkt (i)

Nie dotyczy.

2.4.2.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e ppkt (ii), art. 17 ust. 9 lit. c ppkt (iii)

Tabela 2 – Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029 r.)
4	ISO6.3	RCO85	Uczestnictwo we wspólnych programach szkoleniowych	Liczba uczestników	0	552
4	ISO6.3	RCO87	Organizacje współpracujące ponad granicami	Liczba organizacji	0	242
4	ISO6.3	RCO115	Wspólnie organizowane transgraniczne wydarzenia publiczne	Liczba wydarzeń	0	418

Tabela 3 – Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029 r.)	Źródło danych	Uwagi
4	ISO6.3	RCR81	Liczba osób kończących wspólne programy szkoleniowe	Liczba uczestników	0	2021	497	Własne obliczenia	
4	ISO6.3	RCR84	Organizacje współpracujące ponad granicami po	Liczba organizacji	0	2021	169	Własne obliczenia	

Priorytet	Cel szczegółowy	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029 r.)	Źródło danych	Uwagi
			zakończeniu projektu						
4	ISO6.3	RCR85	Uczestnictwo we wspólnych działaniach transgranicznych po zakończeniu projektu	Liczba uczestników	0	2021	28	Własne obliczenia	

2.4.2.3. Główne grupy docelowe

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e ppkt (iii), art. 17 ust. 9 lit. c ppkt (iv)

Do grup wsparcia w ramach tego celu szczegółowego zaliczają się następujące instytucje:

- jednostki administracji państwowej, regionalnej i samorządowej, stowarzyszenia tych jednostek i podległe im instytucje,
- inne podmioty prawa publicznego (np. izby, organy administracji rządowej),
- szkoły i placówki oświatowe,
- jednostki szkolnictwa wyższego i instytucje naukowe,
- organizacje pozarządowe ,
- inne podmioty prowadzące działalność kulturalną lub edukacyjną
- instytucje organizujące grupy szczególnie wrażliwe lub opiekujące się nimi,
- Instytucje działające na rzecz migrantów i uchodźców.

KONKRETNE OBSZARY DOCELOWE, W TYM PLANOWANE WYKORZYSTANIE ZINTEGROWANYCH INWESTYCJI TERYTORIALNYCH, ROZWOJU LOKALNEGO KIEROWANEGO PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ LUB INNYCH NARZĘDZI TERYTORIALNYCH

Z uwagi na fakt, że po ukraińskiej stronie obszaru objętego Programem nie ma instrumentów odpowiadających instrumentom stosowanym w Unii Europejskiej, jak np. zintegrowane inwestycje terytorialne, stosowanie szczególnych narzędzi terytorialnych nie ma zastosowania na poziomie

Programu. Postanowiono nie wyznaczać żadnych obszarów docelowych, a tym samym wsparciem zostanie objęty cały obszar objęty Programem.

2.4.2.4. Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania zintegrowanych inwestycji terytorialnych, rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność lub innych narzędzi terytorialnych

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e ppkt (iv)

Program nie przewiduje stosowania żadnych narzędzi terytorialnych, o których mowa powyżej.

2.4.2.5. Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e ppkt (v)

Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.4.2.6. Indykatory podział zasobów programu UE według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e ppkt (vi), art. 17 ust. 9 lit. c ppkt (v)

Tabela 4 – Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Cel szczegółowy	Fundusz	Kod	Kwota (w EUR)
4	ISO6.3	NDICI	171 Poprawa współpracy z partnerami w ramach danego państwa członkowskiego i poza nim	<u>10 222 690,36</u>

Tabela 5 – Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Cel szczegółowy	Fundusz	Kod	Kwota (w EUR)
4	ISO6.3	NDICI	01. Dotacja	<u>10 222 690,36</u>

Tabela 6 – Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Cel szczegółowy	Fundusz	Kod	Kwota (w EUR)
4	ISO6.3	NDICI	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	<u>10 222 690,36</u>

2.5. Priorytet: 5 – Granice

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. d

2.5.1. Cel szczegółowy: ISO7.4 Inne działania na rzecz bezpieczniejszej i lepiej chronionej Europy

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e

2.5.1.1 Powiązane rodzaje działań oraz ich oczekiwany wkład w realizację wspomnianych celów szczegółowych oraz w stosownych przypadkach, strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e ppkt (i), art. 17 ust. 9 lit. c ppkt (ii)

Głównymi wyzwaniami w funkcjonowaniu granic między Polską a Ukrainą są długi czas oczekiwania na przekroczenie granicy oraz występowanie zjawisk przestępczych, takich jak przemyt towarów przez granice. Wpływają one na rozwój współpracy na obszarach przygranicznych oraz poziom bezpieczeństwa mieszkańców.

W celu zmniejszenia istniejących problemów wsparcie w ramach Programu w zakresie zarządzania przejściami granicznymi skupi się na rozwijaniu współpracy między służbami celnymi i służbami ochrony granic.

Zakłada się przede wszystkim następujące wspólne działania:

- wspólne szkolenia służb granicznych, celnych oraz innych służb związanych z obsługą przejść granicznych (w tym służb fitosanitarnych i weterynaryjnych) oraz służb zapewniających bezpieczeństwo w strefie przygranicznej;
- wyposażenie służb celnych, granicznych, fitosanitarnych i weterynaryjnych oraz służb zapewniających bezpieczeństwo w strefie przygranicznej;
- poprawa usług na istniejących przejściach granicznych;
- promowanie tworzenia pieszych i rowerowych przejść granicznych służących rozwojowi turystyki transgranicznej;
- działania związane z uszczelnianiem granic, poprzez zapobieganie i zwalczanie nielegalnej migracji;
- zabezpieczenie granic poza przejściami granicznymi, np. poprzez stworzenie innowacyjnego systemu nadzoru granicznego z wykorzystaniem nowoczesnych technologii (czujniki, kamery, radary, drony itp.);
- Infrastruktura przejść granicznych, w tym m.in. infrastruktura fitosanitarna.

Realizacja działań w obszarze zarządzania przekraczaniem granic pozytywnie wpłynie na przepustowość przejść granicznych. Lepsza wiedza i praktyczne umiejętności służb celnych i straży granicznej pozytywnie wpłyną na ochronę i szybkość kontroli na przejściu granicznym. Wspólne szkolenia służb pozwolą na

nawiązanie bliższej współpracy pomiędzy jednostkami w obu krajach objętych Programem, a także poprawią poziom bezpieczeństwa mieszkańców całego pogranicza.

2.5.1.1b. Określenie pojedynczego beneficjenta lub ograniczonego wykazu beneficjentów i procedura przyznawania środków

Podstawa prawna: art. 17 ust. 9 lit. c ppkt (i)

Nie dotyczy.

2.5.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e ppkt (ii), art. 17 ust. 9 lit. c ppkt (iii)

Tabela 2 – Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029 r.)
5	ISO7.4	RCO85	Uczestnictwo we wspólnych programach szkoleniowych	Liczba uczestników	0	196

Table 3 – Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
5	ISO7.4	RCR81	Liczba osób kończących wspólne programy szkoleniowe	Liczba uczestników	0	2021	176	Własne obliczenia	

2.5.1.3. Główne grupy docelowe

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e ppkt (iii), art. 17 ust. 9 lit. c ppkt (iv)

Do grup wsparcia w ramach tego celu szczegółowego zaliczają się następujące instytucje:

- służby porządkowe i celne, inne służby związane z obsługą przejść granicznych (w tym służby fitosanitarne i weterynaryjne), a także policja z poszczególnych krajów obszaru objętego Programem,
- jednostki administracji publicznej, regionalnej i samorządowej, stowarzyszenia tych jednostek oraz podległe im instytucje.

KONKRETNE OBSZARY DOCELOWE, W TYM PLANOWANE WYKORZYSTANIE ZINTEGROWANYCH INWESTYCJI TERYTORIALNYCH, ROZWOJU LOKALNEGO KIEROWANEGO PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ LUB INNYCH NARZĘDZI TERYTORIALNYCH

Z uwagi na fakt, że po ukraińskiej stronie obszaru objętego Programem nie ma instrumentów odpowiadających instrumentom stosowanym w Unii Europejskiej, jak np. zintegrowane inwestycje terytorialne, stosowanie szczególnych narzędzi terytorialnych nie ma zastosowania na poziomie Programu. Postanowiono nie wyznaczać żadnych obszarów docelowych, a tym samym wsparciem zostanie objęty cały obszar objęty Programem.

2.5.1.4. Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania zintegrowanych inwestycji terytorialnych, rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność lub innych narzędzi terytorialnych

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e ppkt (iv)

Program nie przewiduje stosowania żadnych narzędzi terytorialnych, o których mowa powyżej.

2.5.1.5. Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e ppkt (v)

Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.5.1.6. Indykatywny podział zasobów programu UE według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e ppkt (vi), art. 17 ust. 9 lit. c ppkt (v)

Tabela 4 – Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Cel szczegółowy	Fundusz	Kod	Kwota (w EUR)
5	ISO7.4	NDICI	171 Poprawa współpracy z partnerami w ramach danego państwa członkowskiego i poza nim	<u>8 518 908,64</u>

Tabela 5 – Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Cel szczegółowy	Fundusz	Kod	Kwota (w EUR)
5	ISO7.4	NDICI	01. Dotacja	<u>8 518 908,64</u>

Tabela 6 – Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Cel szczegółowy	Fundusz	Kod	Kwota (w EUR)
5	ISO7.4	NDICI	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	<u>8 518 908,64</u>

3. Plan finansowy

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. f

3.1. Środki finansowe w podziale na poszczególne lata w EUR

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. g ppkt (i), art. 17 ust. 4 lit. a–d

Tabela nr 7

Fundusz	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Ogółem
NDICI-CBC (¹)	0	39 375 825	31 153 076	31 655 835	32 167 917	25 875 576	27 187 761	<u>187 415 990</u>
Ogółem	0	39 375 825	31 153 076	31 655 835	32 167 917	25 875 576	27 187 761	<u>187 415 990</u>

¹ Interreg A, zewnętrzna współpraca transgraniczna

3.2. Łączne środki finansowe w podziale na poszczególne fundusze oraz współfinansowanie krajowe w EUR

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. f ppkt (ii), art. 17 ust. 4 lit. a–d

Tabela nr 8

Nr celu polityki	Priorytet	Fundusz	Podstawa obliczenia wsparcia UE (ogółem koszt kwalifikowalny lub wkład publiczny)	Wkład UE (a)=(a1) + (a2)	Podstawa obliczenia wsparcia UE (ogółem koszt kwalifikowalny lub wkład publiczny)		Wkład krajowy (b)=(c)+(d)	Indykacyjny podział wkładu krajowego		Ogółem (e)=(a)+(b)	Stopa dofinansowania (f)=(a)/(e)	Wkład państw trzecich
					Bez pomocy technicznej na podstawie art. 27(1) (a1)	Na pomoc techniczną na podstawie art. 27(1) (a2)		Krajowy wkład publiczny (c)	Krajowy wkład prywatny (d)			
	Priorytet 1	NDICI-CBC(1)	Ogółem koszt kwalifikowalny	61 847 277	56 224 798	5 622 479	6 871 920	6 504 959	366 961	68 719 197	90%	
	Priorytet2	NDICI-CBC(1)	Ogółem koszt kwalifikowalny	52 476 477	47 705 889	4 770 588	5 830 720	5 519 360	311 360	58 307 197	90%	
	Priorytet 3	NDICI-CBC(1)	Ogółem koszt kwalifikowalny	46 853 998	42 594 544	4 259 454	5 206 000	4 928 000	278 000	52 059 998	90%	
	Priorytet 4	NDICI-CBC(1)	Ogółem koszt kwalifikowalny	16 867 439	15 334 036	1 533 403	1 874 160	1 774 080	100 080	18 741 599	90%	
	Priorytet 5	NDICI-CBC(1)	Ogółem koszt kwalifikowalny	9 370 799	8 518 909	851 890	1 041 200	1 041 200	0	10 411 999	90%	
	Ogółem	NDICI-CBC(1)	Ogółem koszt kwalifikowalny	187 415 990	170 378 176	17 037 814	20 824 000	19 767 599	1 056 401	208 239 990	90%	

4. Działania podjęte w celu zaangażowania odpowiednich partnerów programu w przygotowanie programu Interreg oraz rola tych partnerów programu we wdrażaniu, monitorowaniu i ewaluacji

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. g)

Zaangażowanie odpowiednich partnerów w przygotowanie Programu

Przygotowanie Programu rozpoczęto po stwierdzeniu, że przygotowania do Programu Polska-Białoruś-Ukraina nie są już możliwe. Polska i Ukraina postanowiły kontynuować współpracę i w związku z tym powołano Wspólny Komitet Programujący Interreg NEXT Polska-Ukraina 2021-2027 (WKP).

Skład WKP został ustalony z uwzględnieniem zasad partnerstwa. W WKP uczestniczyli przedstawiciele polskich i ukraińskich instytucji publicznych szczebla krajowego i regionalnego oraz przedstawiciele odpowiednich partnerów.

W celu zaangażowania przedstawicieli odpowiednich partnerów, Instytucja Zarządzająca i Instytucja Krajowa zwróciły się do organizacji zrzeszających właściwe organy z prośbą o wskazanie swoich przedstawicieli do udziału w przygotowaniu Programu.

Wśród przedstawicieli partnerów w WKP znaleźli się:

1. jako przedstawiciel krajowych lub regionalnych publicznych uczelni wyższych, podmiotów świadczących usługi edukacyjne, szkoleniowe i doradcze oraz ośrodków badawczych – Politechnika Białostocka oraz Instytut Biologii Ssaków Polskiej Akademii Nauk;
2. jako przedstawiciel uznanych na szczeblu krajowym lub regionalnym organizacji partnerów społecznych, w szczególności ogólnych organizacji międzybranżowych i sektorowych – Instytut Przemysłu Motoryzacyjnego;
3. jako przedstawiciel krajowych lub regionalnych izb handlowych i stowarzyszeń przedsiębiorców reprezentujących ogólny interes przemysłu lub branż, w celu zapewnienia zrównoważonej reprezentacji dużych, średnich, małych i mikroprzedsiębiorstw) – Krajowa Izba Gospodarcza;
4. jako przedstawiciel każdego z podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, partnerów społecznych oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób z niepełnosprawnościami, równouprawnienia płci i niedyskryminacji – Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Promocji Podkarpacia "Pro Carpathia" oraz Stowarzyszenie "EKOSKOP";
5. jako przedstawiciel właściwych władz regionalnych, lokalnych, miejskich i innych instytucji publicznych (np. Euroregionów) – Euroregiony Niemen, Roztocze, Bug i Karpacki.

Program Interreg NEXT Polska-Ukraina 2021-2027 jest bezpośrednią kontynuacją Programu Polska-Białoruś-Ukraina, również pod względem przygotowania. Pierwsze spotkanie WKP Programu Polska-Białoruś-Ukraina odbyło się w Warszawie w październiku 2019 r. Później, w związku z pandemią, zorganizowano spotkania online i konsultacje z WKP i Instytucjami Krajowymi w celu omówienia zakresu Programu. Rosyjska agresja na Ukrainę nie zatrzymała przygotowania programu bilateralnego. Został on zatwierdzony w czerwcu 2020 r., a pierwsze oficjalne spotkanie Programu Polska-Ukraina odbyło się w dniach 10-11 sierpnia 2022 r. w celu omówienia dalszych kroków programowych. Informacje na temat procesu programowania były udostępniane opinii publicznej od samego początku.

Strategia Programu była szeroko konsultowana podczas jego opracowywania nie tylko wśród krajów partnerskich i członków WKP, podjęto również liczne działania mające na celu bezpośrednie zaangażowanie szerokiego grona odbiorców:

- ankieta online na stronie internetowej Programu (grudzień 2020 – styczeń 2021);
- 11 warsztatów na temat priorytetów i działań Programu zorganizowanych przez eksperta zewnętrznego odpowiedzialnego za propozycję strategicznej części Programu (luty – maj 2020);
- Konsultacje społeczne strategicznej części Programu: formularz internetowy w językach narodowych oraz 3 konferencje online dla mieszkańców Polski, Białorusi, Ukrainy – grudzień 2020 – łącznie ponad 150 uczestników (grudzień 2020 – styczeń 2021).

Konsultacje Programu Interreg NEXT Polska-Ukraina 2021-2027 odbyły się na stronie internetowej Programu od 16 maja to 6 czerwca 2022 r. Był on również konsultowany z wieloma różnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi zgodnie z polskimi i ukraińskimi procedurami krajowymi. W wyniku formalnych konsultacji opinia publiczna, interesariusze, potencjalni wnioskodawcy/beneficjenci mogli podzielić się swoją opinią na temat projektu Programu Interreg NEXT Polska-Ukraina 2021-2027. W trakcie tego procesu otrzymano 126 uwag od różnych autorów, w tym od ogółu społeczeństwa, władz centralnych, regionalnych i lokalnych, instytucji edukacyjnych i badawczych, organizacji pozarządowych i innych partnerów społecznych.

Najczęstsze uwagi dotyczyły:

- założeń wyborów strategicznych dla celów Programu;
- poszerzenia zakresu poruszanych problemów;
- działań indykatywne w ramach poszczególnych priorytetów.

Wszystkie uwagi do programu zostały uwzględnione przez WKP przy przygotowywaniu ostatecznej wersji dokumentu. Prawie 80% uwag miało wpływ na dokument programowy – 56% zostało uwzględnionych bezpośrednio, a 23% częściowo.

Rola partnerów we wdrażaniu, monitorowaniu i ocenie

Zgodnie z art. 8 rozporządzenia CPR² właściwi Partnerzy Programu będą uczestniczyć w pracach Komitetu Monitorującego Program (KM) na poszczególnych spotkaniach, na podstawie decyzji KM. Wezmą udział w procesie decyzyjnym we wszystkich kwestiach dotyczących realizacji, monitorowania i oceny Programu.

Komitet Monitorujący będzie się składać z przedstawicieli i zastępców przedstawicieli Instytucji Zarządzającej i Instytucji krajowej oraz innych przedstawicieli wyznaczonych przez każde z państw uczestniczących, np. przedstawicieli krajowych, regionalnych, lokalnych, gminnych i innych władz publicznych (takich jak Euroregiony), odpowiednich organów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, takich jak organizacje pozarządowe, podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, oraz praw osób z niepełnosprawnościami, równości płci i niedyskryminacji, a także partnerów gospodarczych i społecznych zgodnie z zasadą partnerstwa. Zasady ich uczestnictwa zostaną określone w Podręczniku Procedur KM. Ewentualnemu konfliktowi interesów zapobiegnie się poprzez wprowadzenie odpowiednich procedur.

Partnerzy Programu otrzymają wsparcie w zwiększaniu swoich zdolności instytucjonalnych poprzez m.in. dostęp do szkoleń finansowanych w ramach Programu, warsztatów i seminariów oraz innych form wymiany doświadczeń i dobrych praktyk.

Zostaną przyjęte odpowiednie środki w celu uniknięcia potencjalnego konfliktu interesów w przypadku angażowania odpowiednich partnerów w przygotowanie zaproszeń do składania wniosków i procesu decyzyjnego. Zapewnione zostanie zaangażowanie odpowiednich partnerów w przyszłą ocenę Programu, a wyniki oceny będą również przedmiotem konsultacji. Wszystkie zasady i zasady uczestnictwa zostaną szczegółowo określone w Podręczniku Procedur KM.

² rozporządzenie w sprawie wspólnych przepisów; Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006

5. Podejście do informowania o programie Interreg i jego widoczności (cele, grupy docelowe, kanały komunikacyjne, w tym wykorzystanie mediów społecznościowych, w stosownych przypadkach, planowany budżet i stosowne wskaźniki monitorowania i ewaluacji)

Podstawa prawna: pole tekstowe art. 17 ust. 3 lit. h)

Działania komunikacyjne będą prowadzone we współpracy z instytucjami europejskimi, krajowymi i regionalnymi oraz partnerami społeczno-gospodarczymi i beneficjentami. Działania dot. komunikacji i widoczności będą dopasowywane do specyfiki projektów wdrażanych w ramach każdego z priorytetów. Operacje o znaczeniu strategicznym będą projektami flagowymi promocji Programu.

Główny cel

Promowanie szans i pozytywnych zmian w obszarze Programu dzięki współpracy między podmiotami lokalnymi i regionalnymi oraz stowarzyszeniami w Polsce i w Ukrainie będzie wspierane ze środków Programu.

Cele szczegółowe

- świadomość na temat finansowania i możliwości UE w sąsiadujących regionach przygranicznych Polski i Ukrainy,
- pokazywanie, że dzięki wsparciu z programu więzi i relacje między społeczeństwami pogranicza po obu stronach granicy są silniejsze i bliższe, a wspólne cele mogą być osiągnięte; promowanie zintegrowanego rozwoju regionalnego na obszarze objętym Programem ,
- wspieranie beneficjentów we wdrażaniu i promowaniu projektów,
- informowanie grup docelowych o wynikach Programu ,
- promowanie korzyści płynących ze współpracy i zwiększanie widoczności Programu.

Grupy docelowe

Działania informacyjno-promocyjne powinny być prowadzone na dwóch poziomach komunikacji: zewnętrznej i wewnętrznej.

Poziom zewnętrzny obejmuje:

1. (potencjalnych) beneficjentów,

- ogół społeczeństwa (np. młodzież, dziennikarze, instytucje publiczne, organizacje pozarządowe, organizacje wspierające przedsiębiorstwa, instytucje szkolnictwa wyższego i instytucje badawcze).

Poziom wewnętrzny obejmuje:

- instytucje zaangażowane w realizację programu (np. Komitet Monitorujący, Instytucja Krajowa, Instytucja Zarządzająca, KE, inne programy i inicjatywy współpracy transgranicznej i Interreg, w tym proces włączania do Programu odpowiednich strategii UE i krajowych strategii państw uczestniczących, oraz inne właściwe instytucje).

Kanały komunikacji

Planowane są następujące kanały komunikacji:

- strony internetowe** Programu (spełniające kryteria dostępności) oraz instytucje realizujące Program (np. Portal Funduszy Europejskich);
- media społecznościowe** (np. Facebook, YouTube – wybór można dostosować);
- media tradycyjne i internetowe** (lokalne i regionalne);
- wydarzenia informacyjne i promocyjne** (online/hybrydowe/osobiste) organizowane przez Program lub inne podmioty;
- publikacje** (w tym publikacje on-line i produkty audiowizualne);
- konsultacje, szkolenia, warsztaty** skierowane do (potencjalnych) beneficjentów;
- właściwe sieci** (Regionalne Punkty Kontaktowe w Polsce, Punkty Informacyjne o Funduszach Europejskich, Sieć EuropeDirect).

Potencjał komunikacyjny i zdolności beneficjentów będą wykorzystywane poprzez:

- budowanie i utrzymywanie relacji z beneficjentami;
- angażowanie beneficjentów w różne inicjatywy organizowane i wspierane przez instytucje wdrażające Program.

Działania komunikacyjne będą dostępne dla osób z niepełnosprawnościami.

Wspólny Sekretariat (WS) będzie odpowiedzialny za wdrażanie zharmonizowanych działań komunikacyjnych i eksponujących w ramach programu, a także za kontakty z Oddziałem w Ukrainie i innymi punktami informacyjnymi Programu utworzonymi we współpracy z władzami regionalnymi na obszarze objętym Programem. WS będzie ściśle współpracować z urzędnikiem ds. komunikacji instytucji zarządzającej ds. programu (CPR, art. 48 ust. 2). Przewiduje się również bezpośrednią współpracę z przedstawicielami Interreg w sieci INFORM EU.

Budżet

Co najmniej 0,3 proc. całkowitego budżetu Programu zostanie przeznaczony na komunikację i widoczność w latach 2021–2029. Kwoty na poszczególne działania komunikacyjne realizowane przez instytucje Programu zostaną podane w Rocznych Planach Informacyjnych i Komunikacyjnych.

Monitorowanie i ocena

Działania dot. komunikacji i widoczności będą regularnie poddawane ocenie zewnętrznej lub wewnętrznej oraz omawiane i zatwierdzane przez KM. Dane do oceny będą pochodzić z ankiet, statystyk wewnętrznych lub analiz stron internetowych. Następujące wskaźniki produktu i rezultatu będą mierzyć postępy i osiągnięcia:

Etap przygotowawczy

- Dane wyjściowe: liczba odwiedzin na stronie internetowej, zaangażowanie w media społecznościowe/media tradycyjne i internetowe, udział w wydarzeniach, liczba publikacji, zaangażowanie sieciowe (statystyki i analizy).
- Rezultat: zainteresowanie potencjalnych beneficjentów realizacją projektów transgranicznych (badanie).

Etap realizacji

- Dane wyjściowe: liczba odwiedzin na stronie internetowej, zaangażowanie w media społecznościowe/media tradycyjne i internetowe, udział w wydarzeniach, liczba publikacji, zaangażowanie sieciowe (statystyki i analizy).
- Rezultat: zadowolenie beneficjenta z informacji i wsparcia udzielonego przez Program oraz pozytywne nastawienie do Programu (ankieta).

Etap wyników

- Dane wyjściowe: liczba odwiedzin na stronie internetowej, zaangażowanie w mediach społecznościowych //media tradycyjne i internetowe, udział w wydarzeniach, liczba publikacji, zaangażowanie sieciowe (statystyki i analizy).
- Rezultat: zwiększenie świadomości społecznej na temat Programu, jego wyników i wpływu (badanie).

Roczne plany informacyjne i komunikacyjne mogą dodatkowo określać wskaźniki.

Ocena strategii komunikacyjnej będzie częścią ogólnych działań ewaluacyjnych Programu.

Szczegółowe informacje w ww. kwestiach zostaną opisane w strategii komunikacji programu.

6. Wskazanie wsparcia dla projektów o małej skali, w tym małych projektów w ramach funduszy małych projektów

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. i, art. 24

Główne założenia

Program będzie wspierał integrację transgraniczną opartą na inicjatywach międzyludzkich poprzez bezpośrednie finansowanie projektów na małą skalę (mikroprojektów) wybranych w ramach otwartego zaproszenia do składania wniosków.

Realizacja Funduszy Małych Projektów (art. 25 RW) może być również możliwa na podstawie decyzji Instytucji Programu.

Mikroprojekty są realizowane w ramach priorytetu "Współpraca" w ramach celu szczegółowego: Budowanie wzajemnego zaufania, w szczególności poprzez wspieranie działań ułatwiających kontakty międzyludzkie.

Całkowity orientacyjny budżet mikroprojektów w ramach Programu wynosi 10,2 mln EUR. Dotacja przyznana na mikroprojekt musi mieścić się pomiędzy:

- minimalna kwota: 50 000 EUR,
- maksymalna kwota: 100 000 EUR.

Żadna dotacja przyznana mikroprojektowi nie może przekroczyć 90 % całkowitych kosztów kwalifikowalnych tego projektu.

Mikroprojekt to projekt współpracy transgranicznej:

- którego wybór podlega zatwierdzeniu przez KM, proces zawierania umów i realizacji jest uproszczony w odniesieniu do regularnych projektów;
- który dysponuje rozsądnym budżetem opracowanym na podstawie kosztów uproszczonych;
- który ma być rozliczany na podstawie osiągnięcia wskaźników projektu;
- w którym koszty inwestycji (roboty budowlane, dostawy) i element infrastrukturalny mają charakter pomocniczy i nie przekraczają 30% dotacji UE;
- który trwa nie dłużej niż 12 miesięcy, chyba że postanowiono inaczej;
- który przyczynia się do realizacji Programu i jego celów;
- który ma silny i oczywisty aspekt transgraniczny;
- który jest gotowy do wdrożenia;
- który spełnia kryteria partnerstwa.

Zakłada się wsparcie mikroprojektów oferujących głównie działania nieinwestycyjne promujące współpracę, budowanie nowych transgranicznych kontaktów obywatelskich, umożliwiające

mieszkańcom wspólne tworzenie działań, wymianę dobrych praktyk w obszarze Programu, wymianę doświadczeń i inicjatyw społecznych związanych m.in. z edukacją, sztuką, kulturą, turystyką, środowiskiem, dziedzictwem. Wspierane będą wydarzenia turystyczne i kulturalne, promocja i kultywowanie wspólnych tradycji obszarów pogranicza, szkolenia, konferencje, spotkania, warsztaty, współpraca transgraniczna między szkołami i uczelniami wyższymi, organizacjami pozarządowymi, administracją publiczną, ośrodkami badawczymi i naukowymi, podmiotami kultury itp. Stworzone zostaną korzystne warunki w celu ułatwienia wzajemnych kontaktów między instytucjami i sąsiadującymi ze sobą społecznościami, w tym działań integracyjnych. W ramach mikroprojektów będą realizowane projekty koncentrujące się na transferze innowacyjnych rozwiązań, innych działaniach związanych z różnorodnością kulturową, a także rozwoju społeczności lokalnych.

7. Przepisy wykonawcze

7.1. Instytucje programu

Podstawa prawna: art. 17 ust. 6 lit. a)

Tabela nr 9

Instytucje programu	Nazwa instytucji [255]	Imię i nazwisko osoby do kontaktów styku [200]	E-mail [200]
Instytucja Zarządzająca	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej Rzeczypospolitej Polskiej ul. Wspólna 2/4 00-926 Warszawa Polska	Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego, Polska	kancelaria@mfipr.gov.pl
Instytucja krajowa (w odniesieniu do programów z udziałem państw trzecich lub krajów partnerskich, w zależności od przypadku)	Sekretariat Gabinetu Ministrów Ukrainy	Zastępca Sekretarza Stanu Gabinetu Ministrów Ukrainy	kutsevol@kmu.gov.ua

Instytucje programu	Nazwa instytucji [255]	Imię i nazwisko osoby do kontaktów styku [200]	E-mail [200]
Instytucja audytowa	Szef Krajowej Administracji Skarbowej	Dyrektor Departamentu Audytu Środków Publicznych w Ministerstwie Finansów	sekretariat.das@mf.gov.pl
Przedstawiciele grupy audytorów	Izba Obrachunkowa, Ukraina	Vasyl Nevidomyi, członek Izby Obrachunkowej	nevidomyi_vi@rp.gov.ua
Przedstawiciele grupy audytorów			
Przedstawiciele grupy audytorów			
Podmiot, na rzecz którego Komisja ma dokonywać płatności	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej Rzeczypospolitej Polskiej ul. Wspólna 2/4 00-926 Warszawa Polska	Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego, Polska	kancelaria@mfipr.gov.pl

7.2. Procedura utworzenia wspólnego sekretariatu

Podstawa prawna: pole tekstowe art. 17 ust. 6 lit. b

W oparciu o doświadczenia i najlepsze praktyki z poprzednich edycji Programu kraje w nim uczestniczące postanowiły utworzyć Wspólny Sekretariat (WS), który będzie instytucją odpowiedzialną za bieżącą realizację Programu. WS wspiera beneficjentów w realizacji ich projektów oraz prowadzi działania informacyjne i promocyjne. WS wspiera również instytucje Programu (Instytucję Zarządzającą, Komitet Monitorujący, Instytucję Krajową, Instytucję Audytową – w razie potrzeby) w wykonywaniu ich funkcji.

Zgodnie z decyzją instytucji Programu, WS będzie mieścić się w Warszawie, w Centrum Projektów Europejskich (CPE). Szczegółowe obowiązki WS określa umowa o współpracy zawarta między Instytucją Zarządzającą a CPE. Rola WS będzie również opisana w innych właściwych dokumentach (podręcznik procedur itp.).

Ponieważ Program jest kontynuacją współpracy transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina, WS zatrudni ekspertów, posiadających rozległą wiedzę na temat realizacji projektów współpracy transgranicznej w Polsce i w Ukrainie. Koszty związane z funkcjonowaniem instytucji zostaną pokryte z środków pomocy technicznej Programu.

W celu wsparcia beneficjentów na obszarze objętym Programem we Lwowie zostanie utworzony Oddział Wspólnego Sekretariatu (instytucja zostanie podana przez Instytucję Zarządzającą i ukraińską Instytucję Krajową na późniejszym etapie). Główne działania WS i Oddziału dotyczą:

- organizacja naborów (kampania informacyjna dla potencjalnych beneficjentów, warsztaty dla wnioskodawców, opracowanie pakietu wniosków, ocena wniosków itp.),
- wspieranie beneficjentów Programu w procesie przygotowywania umów o dofinansowanie i realizacji projektów (szkolenia dla beneficjentów, pomoc we wprowadzaniu zmian w projektach itp.),
- monitorowanie realizacji projektów (postępy w realizacji projektów, zmiany w projektach, informowanie o nieprawidłowościach, weryfikacja raportów itp.),
- wspieranie i wspomaganie instytucji Programu w ich funkcjonowaniu (organizacja i udział w spotkaniach KM i innych wydarzeniach programowych, dostarczanie danych statystycznych i analitycznych dotyczących realizacji Programu i projektów na wniosek każdego upoważnionego przedstawiciela instytucji krajowych i regionalnych itp.),
- działania informacyjne, komunikacyjne i promocyjne (organizacja konferencji i innych wydarzeń promocyjnych, przygotowanie materiałów informacyjnych i promocyjnych, zarządzanie stroną

internetową Programu, opracowanie Roczego Planu Informacyjno-Komunikacyjnego itp.), zapewnienie konsultacji w sprawie wdrożenia wymogów dotyczących widoczności i komunikacji dla projektów.

- udział w przygotowaniu i opracowaniu dokumentów programowych.

7.3. Podział odpowiedzialności pomiędzy uczestniczącymi państwami członkowskimi oraz w stosownych przypadkach, państwami trzecimi lub krajami partnerskimi oraz KTZ w przypadku korekt finansowych dokonywanych przez instytucję zarządzającą lub Komisję

Podstawa prawna: art. 17 ust. 6 lit. c Pole tekstowe [10 500]

▪ Nieprawidłowości stwierdzone w jednym państwie

Państwo członkowskie, w którym stwierdzono nieprawidłowości, ponosi odpowiedzialność finansową. W szczególności dotyczy to sytuacji, w których nieprawidłowości wynikają z: ustawodawstwa krajowego, wadliwego systemu (np. kontroli) lub przekroczenia dopuszczalnego poziomu błędu na terytorium państwa.

▪ Nieprawidłowości stwierdzone w więcej niż jednym państwie

Jeżeli nieprawidłowość zostanie stwierdzona w obu państwach uczestniczących w Programie, odpowiedzialność finansowa zostanie podzielona według wagi i wpływu różnych czynników związanych z nieprawidłowością na kwotę korekty.

Jeżeli trudno jest określić wagę poszczególnych czynników, które doprowadziły do korekty, a zatem nie jest możliwe precyzyjne przypisanie odpowiedzialności finansowej krajom, wspólnie zdecydują one o części odpowiedzialności finansowej proporcjonalnie do wkładu UE wypłaconego beneficjentom w każdym z państw w okresie podlegającym audytowi/kontroli.

▪ Nieprawidłowości wynikające ze wspólnych decyzji państw

W przypadku nieprawidłowości wynikających ze wspólnych decyzji państw objętych Programem, w tym nieosiągnięcia celów Programu, odpowiedzialność finansowa jest dzielona między kraje proporcjonalnie do wkładu UE wypłaconego beneficjentom w każdym z państw w okresie podlegającym audytowi/kontroli.

▪ Nieprawidłowości w wyniku decyzji podejmowanych przez instytucje programowe

W przypadku nieprawidłowości wynikających z działań i decyzji podjętych przez Instytucję Zarządzającą lub Wspólny Sekretariat odpowiada państwo, w którym IZ lub WS ma swoją siedzibę.

- **Nieprawidłowości powstałe w innych okolicznościach**

Instytucja Zarządzająca, w porozumieniu z Instytucją Krajową, przypisuje dany przypadek do jednej z wyżej wymienionych kategorii.

W przypadkach nieopisanych powyżej metodologia podziału odpowiedzialności będzie zależeć od wspólnej decyzji państw członkowskich.

- **Konsekwencje nieprawidłowości dla funduszy pomocy technicznej**

Instytucja Zarządzająca odpowiada za ustalenie zasad przyznawania i przekazywania środków pomocy technicznej, o których mowa w art. 27 Rozporządzenia Interreg, podmiotom uprawnionym. Szczegółowe rozwiązania dotyczące przekazywania płatności podmiotom uprawnionym do realizacji zadań Programu zostaną określone w dokumencie przyznającym danemu podmiotowi środki pomocy technicznej.

Biorąc pod uwagę fakt, że Komisja Europejska przekazuje środki na pomoc techniczną do Instytucji Zarządzającej w formie stawki ryczałtowej, zgodnie z art. 27 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1059 z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie przepisów szczegółowych dotyczących celu „Europejska współpraca terytorialna” (Interreg) wspieranego w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz instrumentów finansowania zewnętrznego (Dz. Urz. UE L 231 z 30.06.2021, str. 94) (Rozporządzenie Interreg), , każda korekta finansowa ma konsekwencje finansowe dla wypłaconych i zakontraktowanych funduszy pomocy technicznej. Instytucja Zarządzająca będzie na bieżąco analizować wpływ nieprawidłowości na fundusze pomocy technicznej w Programie. W przypadku nałożenia korekt finansowych skutkujących zmniejszeniem środków pomocy technicznej dostępnych dla Programu, Instytucja Zarządzająca złoży wniosek o zwrot różnicy do państwa lub państw odpowiedzialnych za korektę. Podział obowiązków w tym zakresie jest taki sam jak w przypadku korekty finansowej, która doprowadziła do zmniejszenia środków.

8. Stosowanie stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami

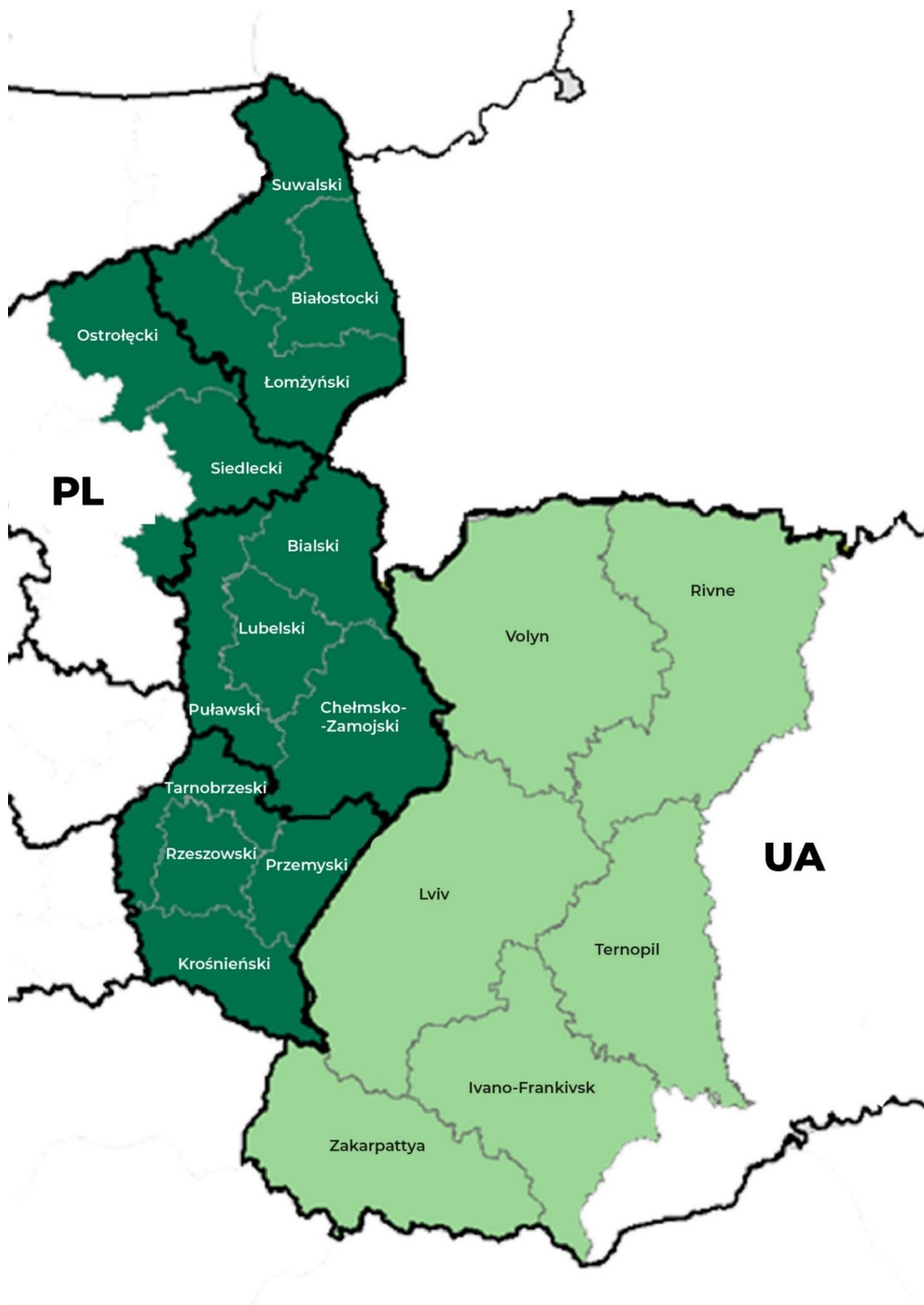
Podstawa prawna: art. 94 i 95 rozporządzenia CPR

Tabela 10: Stosowanie stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami

Planowane stosowanie art 94 i 95 rozporządzenia CPR	Tak	Nie
Od momentu przyjęcia, program będzie wykorzystywał refundację wkładu Unii w oparciu o stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe i stawki ryczałtowe w ramach priorytetu zgodnie z art. 94 rozporządzenia CPR (jeżeli tak, proszę wypełnić aneks 1)	?	?
Od momentu przyjęcia, program będzie wykorzystywał refundację wkładu Unii w oparciu o finansowanie niepowiązane z kosztami zgodnie z art. 95 rozporządzenia CPR (jeżeli tak, proszę wypełnić aneks 2)	?	?

Mapa

Mapa obszaru objętego programem

Aneks 1

Wkład Unii w oparciu o stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe i stawki ryczałtowe

Wzór formularza na potrzeby przekazywania danych do przeanalizowania przez Komisję
(art. 94 rozporządzenia (CPR))

Data złożenia propozycji	

Niniejszy aneks nie jest wymagany w przypadku stosowania uproszczonych metod rozliczania kosztów na poziomie Unii ustanowionych w akcie delegowanym, o którym mowa w art. 94 ust. 4 rozporządzenia CPR.

A. Podsumowanie głównych elementów

Priorytet	Fundusz	Cel szczegółowy	Szacunkowy udział łącznej alokacji finansowej w ramach priorytetu, do którego stosowane będą uproszczone metody rozliczania kosztów, w %	Rodzaj(-e) operacji objętej(-ych) finansowaniem		Wskaźnik uruchamiający refundację kosztów		Jednostka miary wskaźnika uruchamiającego refundację kosztów	Rodzaj uproszczonej metody rozliczania kosztów (standardowe stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe lub stawki ryczałtowe)	Kwota (w EUR) lub wartość procentowa (w przypadku stawek ryczałtowych) uproszczonej metody rozliczania kosztów
				Kod(1)	Opis	Kod(2)	Opis			

(1) Oznacza kod dla wymiaru „Zakres interwencji” w tabeli 1 załącznika 1 do rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

(2) Oznacza kod wspólnego wskaźnika, o ile ma zastosowanie.

B. Szczegółowe informacje w podziale na rodzaj operacji

Czy instytucja zarządzająca otrzymała wsparcie od firmy zewnętrznej w celu określenia poniższych kosztów uproszczonych?

Jeśli tak, proszę podać nazwę firmy zewnętrznej

Tak/Nie – nazwa firmy zewnętrznej

1.1 Opis rodzaju operacji, w tym harmonogram wdrażania ⁽¹⁾	
1.2 Cel szczegółowy	
1.3 Wskaźnik uruchamiający refundację kosztów ⁽²⁾	
1.4 Jednostka miary wskaźnika uruchamiającego refundację zwrot kosztów	
1.5 Standardowe stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe lub stawki ryczałtowe	
1.6 Kwota w przeliczeniu na jednostkę pomiaru lub wartość procentowa (dla stawek ryczałtowych) uproszczonej metody rozliczania kosztów	
1.7 Kategorie kosztów objęte stawkami jednostkowymi, kwotami ryczałtowymi lub stawkami ryczałtowymi	
1.8 Czy wymienione kategorie kosztów pokrywają wszystkie wydatki kwalifikowalne w ramach danej operacji? (T/N)	
1.9 Metoda korekt(y) ⁽³⁾	
1.10 Weryfikacja osiągnięcia jednostek — należy opisać, jaki(e) dokument(y)/system będzie(-ą) wykorzystany(-e) w celu sprawdzenia, czy osiągnięto dostarczone jednostki — należy opisać, co będzie sprawdzane w trakcie weryfikacji zarządczych i przez kogo — należy opisać, jakie rozwiązania zostaną przyjęte w celu gromadzenia i przechowywania stosownych danych/dokumentów;	
1.11 Możliwe niepożądane zachęty, środki łagodzące ⁽⁴⁾ oraz szacowany poziom ryzyka (wysoki/średni/niski)	
1.12 Łączna kwota (krajowa i unijna) oczekiwanej na tej podstawie refundacji od Komisji	

⁽¹⁾ Przewidywana data rozpoczęcia wyboru operacji i przewidywana data ich ukończenia (zob. art. 63 ust. 5 rozporządzenia CPR).

⁽²⁾ W przypadku operacji, w ramach których stosowanych jest kilka uproszczonych metod rozliczania kosztów, obejmujących różne kategorie kosztów, różne projekty lub kolejne etapy operacji, pola 1.3–1.11 należy wypełnić dla każdego wskaźnika uruchamiającego refundację kosztów.

⁽³⁾ W stosownych przypadkach należy wskazać częstotliwość i termin korekty oraz wyraźne odniesienie do konkretnego wskaźnika (w tym, w stosownych przypadkach, link do strony internetowej, na której opublikowano ten wskaźnik). ⁽⁴⁾ Czy istnieją jakiegokolwiek potencjalne negatywne skutki dla jakości wspieranych operacji, a jeśli tak, to jakie środki (np. zapewnienie jakości) zostaną podjęte w celu ograniczenia tego ryzyka?

C. Obliczanie standardowych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych

1. Źródło danych wykorzystanych do obliczenia standardowych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych (kto przygotował, zgromadził i zapisał dane; miejsce przechowywania danych; daty graniczne; walidacja itd.):

2. Proszę określić, dlaczego proponowana metoda i obliczenia na podstawie art. 94 ust. 2 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów są właściwe dla danego rodzaju operacji:

3. Proszę określić sposób dokonania obliczeń, w tym w szczególności założenia przyjęte w odniesieniu do jakości lub ilości danych. W stosownych przypadkach należy zastosować dane statystyczne i poziomy odniesienia oraz przedstawić je – na wniosek – w formacie pozwalającym na wykorzystanie przez Komisję:

4. Proszę wyjaśnić, w jaki sposób zapewniono, by jedynie wydatki kwalifikowalne były uwzględniane przy obliczaniu standardowych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych

5. Ocena przez instytucję(-e) audytową(-e) metody obliczania i kwot oraz rozwiązań mających zapewnić weryfikację danych, ich jakość, sposób zbierania i przechowywania :

Aneks 2

Wkład Unii w oparciu o finansowanie niepowiązane z kosztami

Wzór formularza na potrzeby przekazywania danych do przeanalizowania przez Komisję (art. 95 rozporządzenia CPR)

Data złożenia propozycji	

Niniejszy aneks nie jest wymagany w przypadku stosowania kwot finansowania niepowiązanego z kosztami na poziomie Unii ustanowionych w akcie delegowanym, o którym mowa w art. 95 ust. 4 rozporządzenia CPR.

A. Podsumowanie głównych elementów

Prioritet	Fundusz	Cel szczegółowy	Kwota objęta finansowaniem niepowiązanym z kosztami	Rodzaj(-e) operacji objętej(-ych) finansowaniem	Warunki, które należy spełnić/ rezultaty, które należy osiągnąć, by uruchomić refundację przez Komisję		Wskaźnik		Jednostka miary warunków, które należy spełnić / rezultatów, które należy osiągnąć, uruchamiających refundację przez Komisję	Przewidywany rodzaj metody stosowanej do refundacji kosztów beneficjentowi lub beneficjentom
					Opis		Kod (2)	Opis		
				Kod(1)	Opis		Kod (2)	Opis		

(1) Oznacza kod dla wymiaru „Zakres interwencji” w tabeli 1 załącznika I do rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz w załączniku IV do rozporządzenia w sprawie EFMRA.

(2) Oznacza kod wspólnego wskaźnika, o ile ma zastosowanie.

B. Szczegółowe informacje w podziale na rodzaj operacji

1.1 Opis rodzaju operacji			
1.2 Cel szczegółowy			
1.3 Warunki, które należy spełnić, lub rezultaty, które należy osiągnąć			
1.4 Termin przewidziany na spełnienie warunków lub osiągnięcie rezultatów			
1.5 Jednostka miary warunków, które należy spełnić / rezultatów, które należy osiągnąć, by uruchomić refundację przez Komisję			
1.6 Zakładane wyniki pośrednie (o ile mają zastosowanie) uruchamiające refundację kosztów przez Komisję wraz z harmonogramem refundacji	Zakładane wyniki pośrednie	Przewidywana data	Kwoty (w EUR)
1.7 Łączna kwota (w tym finansowanie unijne i krajowe)			
1.8 Metoda(-y) korekty			
1.9 Weryfikacja osiągnięcia rezultatu lub spełnienia warunku (oraz, w stosownych przypadkach, zakładanych wyników pośrednich) — należy wskazać, jaki(e) dokument(y)/system będzie(-ą) wykorzystany(-e) w celu sprawdzenia, czy osiągnięto rezultat lub spełniono warunek (oraz, w stosownych przypadkach, zakładane wyniki pośrednie) — należy opisać, w jaki sposób będą przeprowadzane weryfikacje zarządcze (w tym na miejscu) i przez kogo — należy opisać, jakie rozwiązania zostaną przyjęte w celu gromadzenia i przechowywania stosownych danych/dokumentów			
1.10 Wykorzystanie dotacji w formie finansowania niepowiązanego z kosztami/ Czy dotacja udzielona beneficjentom przez państwo członkowskie ma formę finansowania niepowiązanego z kosztami? [T/N]			
1.11 Rozwiązania służące zapewnieniu ścieżki audytu Proszę wymienić instytucję lub instytucje odpowiedzialne za te rozwiązania.			

Aneks 3

Wykaz planowanych operacji o znaczeniu strategicznym wraz z harmonogramem – art. 17 ust. 3 rozporządzenia CPR

Duże Projekty Infrastrukturalne (DPI) będą realizowane w ramach Programu jako operacje o znaczeniu strategicznym. DPI zostały zaproponowane przez wszystkie regiony z obszaru objętego programem. Debaty na temat podsumowań projektów DPI zorganizowano w lutym 2021 r., a ostateczna lista DPI została zatwierdzona przez Wspólny Komitet Programujący w sierpniu 2021 r.

DPI będą podlegały ostatecznemu zatwierdzeniu przez Wspólny Komitet Monitorujący.

Orientacyjny harmonogram przygotowania DPI

- Zaproszenie wnioskodawców do składania pełnych formularzy zgłoszeniowych: 4 kwartał 2022
- Przygotowanie Pełnych Formularzy Zgłoszeniowych: 4 kwartał 2022 – 1 kwartał 2023
- Ocena Pełnych Formularzy Zgłoszeniowych i przedłożenie podsumowań do komisji: 1 kwartał 2023
- Zalecenia dotyczące DPI i korekt Pełnych Formularzy Zgłoszeniowych: 2 kwartał 2023
- Decyzja WKM w sprawie zatwierdzenia i zawarcia umowy: 2-3 kwartał 2023

Orientacyjna lista Dużych Projektów Infrastrukturalnych

Priorytet	Region Beneficjenta Wiodącego	Tytuł
Turystyka	Podkarpackie	Karpackie kolejki wąskotorowe - podróż śladami Karpackiej Kolei Leśnej
Turystyka	Podlaskie	Projekt związany z budową infrastruktury rowerowej. Jeszcze nie sfinalizowany - wprowadzono poprawki w celu zorganizowania go z ukraińskim partnerem (partnerami).
Środowisko	Iwano-Frankiowski	Bezpieczeństwo środowiska – utworzenie ukraińsko-polskiej sieci zarządzania pożarami lasów w regionie Karpat
Środowisko	Wołyński	Zrównoważona gospodarka wodna: sposób na ożywienie zachodniej Ukrainy i wschodniej Polski

Priorytet	Region Beneficjenta Wiodącego	Tytuł
Zdrowie	Mazowieckie	Wspólna inicjatywa Mazowieckiego Szpitala Specjalistycznego im. dr. Józefa Psarskiego w Ostrołęce polegająca na zwiększeniu dostępności usług opieki medycznej poprzez budowę lądowisk dla śmigłowców ratowniczych oraz zakup, dostawę i montaż sprzętu dźwigowego
Zdrowie	Lwowski	Rozwój opieki paliatywnej, geriatrycznej i medycznej, a także poprawa jakości usług medycznych dla chorych na raka w szpitalach lwowskich, tarnopolskich i krośnieńskich
Zdrowie	Lubelskie	Utworzenie Transgranicznych Ośrodków Badań Profilaktycznych w regionie lubelskim i wołyńskim

